Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 129 (8.713) ◆ 1995 йил ◆ 6 ноябрь, душанба ◆ Сотувда эркин нархда

ХАЛҚАРО АНЖУМАНГА ТАЙЁРГАРЛИК

Республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг «Туркистон — умумий уйимиз» жамоатчилик ҳаракатини ташкил этиш тўғрисида илгари сурган ғояси нафақат мамлакатимизда, балки Туронзаминдаги барча халқлар томонидан кенг қўллаб-қувватланмоқда. Қардош халқлар кўнглидаги эзгу ният ифодаси бўлган мазкур ғояни ҳаётга тадбиқ этиш мақсадида 20-22 ноябрь кунлари Тошкентда «Туркистон халқлари маданияти форуми»ни ўтказишга қизғин ҳозирлик кўрилмоқда.

3 ноябрь куни Вазирлар Маҳкамасида «Туркистон халқлари маданияти форуми»ни ўтказиш билан боғлиқ масалалар муҳокамасига бағишланган йиғилиш бўлди. Уни республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков бошқарди.

Йиғилишда Марказий Осиё халқларини янада яқинлаштиришга хизмат қиладиган илк халқаро анжуманнинг Ўзбекистон пойтахтида юқори савияда ўтишини таъминлаш мақсадида талайгина тадбирлар амалга оширилаётгани таъкидланди. Бу борада қилинаётган ишлар тўғрисида форумни ўтказиш қўмитаси аъзоси, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Одил Ёқубов ахборот берди.

Форумнинг ташкилий масалалари хусусида тегишли вазирлик, қўмита ва ташкилотлар раҳбарларининг ахборотлари тингланди.

Йиғилишда республика Президентининг Давлат маслаҳатчиси Х. Жўраев иштирок этди.

(ЎзА).

Қурилиш майдонларида

ПАРДОЗЛАШ ИШЛАРИ ҚИЗҒИН

Пойтахтда муҳим қурилиш нуқталаридан бўлган Республика биржа маркази биносида ҳозирги кунда асосий қурилиш-тиклаш ишлари ниҳоясига етди. Бу ишни «Тошсувқурилиш» трестига қарашли 7-механизациялашган кўчма колонна қурувчилари бош пудратчи сифатида олиб боришди. Айни пайтда ёрдамчи пудратчилардан Республика қурилиш вазирлиги «Аграрқурилиш», «Тошкентуйжойинвестқурилиш» корпорацияси бинокорлик ташкилотлари ва бошқалар бу ерда пардозлаш ишларини олиб боришмоқда.

— Бинода қурилиш ишларини шу йил ёзининг бошларида бошланган эдик, — дейди 7-механизациялашган кўчма колонна бошлиғи Маъмур Шокиров. — Баъзи пайтда қурувчиларимизнинг сони 800 тага етди. Бунёдкорларимиз бугунги кунда жадал суръатларда иш олиб боришмоқда. Агар иш ҳозиргидай кетса, бинони янги йил арафасида топширишимиз керак.

Ҳақиқатан ҳам Республика биржа марказида ҳозир қурилиш айни қизиган пайт. Ҳар бир киши ўз иши билан банд. Меъморчиликнинг сўнгги ютуқлари ҳамда миллий услубга эга бўлган бино ҳозирнинг ўзида ўзининг чиройлилиги ва бежиримлиги билан киши диққатини тортади.

Бино атрофида йўловчилар ўтадиган йўлак ҳамда уй олдида чиройли фаввораннинг қурилиши мўлжалланмоқда.

Мазкур қурилиш иншоотини бунёд этишда В. Колесников, А. Иброҳимов, Я. Тўраевлар бошчилик қилаётган жамоа аъзоларининг хизматлари катта бўляпти.

Ҳозир қурилиш нуқтасида ўз ишини пухта эгаллаган пардозловчилар ишга тушишган. Улар бино сирти ҳамда ичини сифатли пардоздан чиқаришга ҳаракат қилишмоқда.

Ғиёс ЙЎЛДОШЕВ.

***СУРАТЛАРДА:** қурувчилардан Аҳмад Иброҳимов, Сервер Солиев, Мурсел Салиев, Тагир Даяновлар; биржа марказининг умумий кўриниши.*

Равиль Галиев олган суратлар.

Нишондорларимиз

ЖАЖЖИ ҚАЛБЛАР МЕЪМОРИ

Ҳаётда инсон адо этадиган яхши ишлар кўп. Яхшиликдан эса доимо ўчмас излар қолади. Дунёда энг савобли ишлардан бири инсон боласи шуурига илм-маърифат зиёсини бахш этишдир. Зотан, шу зиё туфайли ўғилдир, қиздир ҳаёт қонуниятларини идрок этади, ўз оламини кашф этади, келажагига замин яратади. Шайхонтоҳур туманидаги 40-ўрта мактабнинг бошланғич синф муаллими Муқаддам Ҳидоятова 30 йилдан ошдики, қалбларга ана шундай маърифат зиёсини таратиб келаётир.

1994 ўқув йилининг июнь ойидан бошлаб, «Алифбесиз ўқитиш» ташаббуси асосида болалар боғчасида тарбияланган ва оила муҳитида ота-она ёрдамида мустақил ўқишни ўрганган болалардан 23 нафари саволлар ёрдамида танлаб 1-махсус синфга қабул қилиб олинган эди. Ўтган бир йил мобайнида икки йиллик ўқув дастурини ўзлаштириб, 1995-1996 ўқув йилида 21 ўқувчи 3-махсус синфда ўқишни давом эттиришяпти.

— Биринчи синф ўқувчилари жуда қизиқувчан, синчков бўлишади, — деди Муққадам опа. — Улар муаллимни нафақат устоз ўрнида, балки ўз оналари қатори кўрадилар.

Шунинг учун ҳам уларга фақат билим берибгина чекланмасдан, ҳатто оналик меҳрини ҳам кўрсатиш зарур. Ҳар бир ўқувчининг ўзига хос хусусияти, қизиқиши, интилишларини ҳисобга олиш зарур. Махсус синфда ўқишаётганлиги учун ўқиш, математика, ўзбек тилидан дарслар мураккаблаштириб ўтилади. Шунингдек эски ўзбек ёзуви, рус тили, инглиз тили, информатиканинг бошланғич асослари ўтилади. Бу барчаси ўқувчилар ёшига нисбатан оғирроқ. Шуларни ҳисобга олиб дарс машғулотларининг кўпроқ ўйин тарзида ўтилишига катта эътибор берилади.

Дарҳақиқат Муқаддам опа ҳар бир ўқувчи тарбияси билан алоҳида шуғулланади. Ота-оналар билан суҳбат учун алоқа дафтари тутган. Ушбу дафтарга ўқувчининг дарсга қандай тайёрланиб келгани, дарсда қандай ўтиргани, қизиқиши, соғлиги, кийиниши, унда рўй берадиган ўзгаришларни ёзиб боради. Масалан, Мадина Расулова расм чизишга ҳаваси кучли, Дониёр Маҳмудов ҳар томонлама етук, математикага иқтидори кучли. Бегзод Саидаҳмедов ўқиш, она тили фанларини яхши кўради.

Бу каби ота-оналар билан муаллимнинг ҳамжиҳатликдаги иш услубидан ўқувчи фақат манфаат кўради ҳамда унинг тарбиясига бир хилликдаги муносабат шаклланади.

Республикамиз Президентининг Фармонига кўра яқинда Муқаддам опа Ҳидоятова ҳам мамлакатимизда халқ таълимини ривожлантириш, ислоҳ қилиш, жисмонан ва ахлоқан соғлом авлодни камол топтириш, таълим беришга қўшган ҳиссаси, уларни ватанпарварлик, миллий истиқлол ва ижтимоий тараққиёт ғояларига садоқат руҳида тарбиялашдаги, давлат ва халқ олдидаги жуда катта хизматлари ҳамда ижтимоий ҳаётда фаол қатнашаётганлиги учун бир гуруҳ халқ таълими соҳасида алоҳида ўрнак кўрсатган ходимлар қаторида 1-даражали «Соғлом авлод учун» ордени билан тақдирланди.

Дония ЗОКИРОВА.

***СУРАТДА:** Муқаддам Ҳидоятова.*

Рустам Шарипов олган сурат.

Сизга қандай хизмат кўрсатишмоқда?

ЙЎЛОВЧИЛАРГА ҚУЛАЙЛИК

«Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси Тошкент — Пекин — Тошкент ҳаво йўналишида самолётлар қатновини кўпайтиришга қарор қилди. Бундан буён Ўзбекистон белгиси туширилган ҳаво кемалари ҳафтасига икки марта, яъни чоршанба, якшанба куни қатнайдиган бўлди.

Миллий авиакомпания Хитойга биринчилардан бўлиб ўзининг халқаро йўналишини ташкил қилди. Чунки Тошкент Ғарб билан Шарқни улайдиган кўприклардан биридир. Бу бугунги кунда амалда исботланди. Пекинга қатнайдиган йўловчиларнинг кўпайиши муносабати билан қўшимча йўналишга зарурият туғилганлигини бунга мисол тариқасида келтирса бўлади. Бундан ташқари Хитой билан Ўзбекистон ўртасида кундан-кунга икки томонлама фойдали ҳамкорликнинг ривожланиб бораётганлиги билан ҳам йўналишнинг кўпайтирилганини изоҳлаш мумкин.

Ҳозирги кунда миллий авиакомпания йўл чипталарини нақд пулсиз олиш жараёнини ҳам иложи борича қисқартиришга ҳаракат қилмоқда. Ана шуни амалга ошириш мақсадида авиакомпаниянинг чипта сотадиган ҳамда уни банд қиладиган мажмуасида электрон карточкалар жорий қилинди. Бу эса ўз навбатида электрон карточка эгаларининг авиахизматнинг барча турларига ҳеч қандай қийинчиликсиз ҳақ тўлаш имконини берди. Карточканинг ҳимоя қилиш системаси эса уни эгасининг рухсатисиз бошқа кимсалар қўллашидан сақлайди.

Ғани ЕСЕНОВ.

Олий ўқув юртларида

ВАТАН МАДҲИ

Мирзо Улуғбек номли Тошкент Давлат университетининг ўзбек филологияси факультетида 1994 — 1995 ўқув йилида республика олий ўқув юртлари талабалари ўртасида бўлиб ўтган «Ватанни севмоқ иймондандир» деб номланган иншолар танловига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда танлов ҳайъатининг хулосаларига кўра университетнинг 5 талабаси танлов ғолиблигига муносиб деб топилганлиги алоҳида таъкидланди.

Танловда фахрли биринчи ўринни олган университет биология-тупроқшунослик факультетининг 3-курс талабаси Ниёзжон Наврўзова, 2-ўринга муяссар бўлган ўзбек филологияси факультетининг 2-курс талабаси Шоҳсанам Сатиева ва журналистика факультетининг 2-курс талабаси Зафар Омонқулов, 3-ўринни олган ўзбек филологияси факультетининг 4-курс талабаси Шаҳло Мингбоева ва хорижий филология факультетининг 2-курс талабаси Гулноза Кароматоваларга пул мукофотлари ҳамда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг фахрий ёрлиқлари топширилди.

«Ватанни севмоқ иймондандир» мавзусидаги талабалар ишларининг ютуқларида уларнинг илмий раҳбарларининг қўшган ҳиссалари катта бўлди.

Кечада танлов ғолибларидан Гулноза Кароматова сўзга чиқиб, университет раҳбариятига барча танлов иштирокчилари номидан миннатдорчилик билдирди.

Гулмира ҚАЮМОВА.

ТАДБИРЛАР БЕЛГИЛАНДИ

Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш Бош бошқармасига қарашли 17-клиник касалхонада «Аҳолини бўғма касаллигига қарши оммавий равишда эмлаш» мавзусида тиббиёт ходимларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари Бахтиёр Ниёзматов, вазир ўринбосари, шаҳар соғлиқни сақлаш Бош бошқармасининг бошлиғи Малика Зияева, туманлардаги соғлиқни сақлаш ҳамда санитария-эпидемиология бўлимлари мудирлари, шаҳар тиббиёт муассасаларининг бош шифокорлари иштирок этишди.

Йиғилишда шаҳар санитария-эпидемиология станциясининг бош шифокори Абдулла Мирзаев сўзга чиқиб, бўғма хасталиги ҳақида ахборот берди. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги қошидаги Эпидемиология ва юқумли касалликлар илмий-тадқиқот институтининг профессори Саид Мақсумов бўғманинг олдини олиш учун ўтказиладиган эмлаш усуллари хусусида гапирди. Бундан ташқари соғлиқни сақлаш Бош бошқармасининг юқумли касалликлар бўйича бош мутахассиси Дилбар Маҳмудова ва бошқалар ҳам сўзга чиқиб, ўз мулоҳаза ва таклифларини билдиришди. Йиғилиш сўнгида пойтахт аҳолисини тез кунларда оммавий равишда босқичма-босқич эмлаш ишларини ўтказиш зарурлиги юзасидан кўриладиган чора-тадбирлар белгилаб олинди.

Мурод РАҲИМОВ.

БУГУНГИ КУН НАФАСИ

«ТО» «ТО»

МАМЛАКАТИМИЗДА

❑ Тошкент вилояти пахтакорлари 280 минг тоннадан кўпроқ «оқ олтин» тайёрлаб, йиллик режани муваффақиятли адо этдилар.

❑ Фанлар академиясининг умумий йиғилишида давлатимиз раҳбари Ислом Каримов тавсия қилган икки номзоддан бири — таниқли математик олим Тўхтамурод Жўраев кўпчилик овоз билан Фанлар академияси президенти этиб сайланди.

❑ «Экосан» халқаро жамғармасида БМТ ташкил этилганлигининг 50 йиллигига бағишланган учрашув бўлиб ўтди.

❑ Нукусга «Аспера» лойиҳаси доирасида ичимлик суви сифатини аниқлайдиган асбоб-ускуналар келтирилди. Улар санитария-эпидемиология хизмати ҳамда Нукус, Мўйноқ, Тахиатош шаҳарларидаги ичимлик суви таъминоти билан шуғулланадиган ташкилотлар лабораторияларига ўрнатилади.

❑ Бош вазир ўринбосари Виктор Чжен Россия мол хом ашё биржасининг Президенти А. Власов билан учрашиб, ўзаро манфаатли ҳамкорлик истиқболларини муҳокама этди.

❑ Чирчиқнинг «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси «Тижорат фаолиятидаги нуфузи ва энг яхши савдо номи учун» халқаро мукофотига сазовор бўлди. Бу хушхабар Мексикадан олинди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

❑ Москвада Россия, Беларусь, Қозоғистон, Ўзбекистон, Қирғизистон ва Тожикистон раҳбарлари божхона иттифоқи тузиш билан боғлиқ масалаларни муҳокама этиб, қўшма баёнот қабул қилдилар.

❑ Кеча Грузияда президент ва парламент сайловлари бўлиб ўтди.

❑ Россия Президенти Фармони билан Чеченистондаги федерал қўшинларининг собиқ қўмондони, уюштирилган террорчилик ҳаракатидан сўнг оғир жароҳат олиб, шифохонада даволанаётган генерал Анатолий Романовга Россия Федерацияси Қаҳрамони унвони берилди.

❑ Россия Марказий сайлов комиссияси 17 декабрь куни бўлиб ўтадиган парламент сайловида иштирок этиш учун ҳужжатларини топширган 43 та уюшма ва блокдан 37 тасини рўйхатга олди. Россия Олий суди қарорига мувофиқ бугун Марказий сайлов комиссияси «Яблоко» сайлов блокини рўйхатга олиш масаласини яна такроран кўриб чиқади.

❑ Тожикистон парламенти халқ депутати Ҳожи Каримовни ҳибсга олишга розилик берди. У бир неча қотиллик ва террорчилик ҳаракатларини уюштириш ва уларда бевосита иштирок этишда айбланмоқда.

ХОРИЖДА

❑ Бугун Исроил Бош вазири Исҳоқ Рабинни дафн этиш маросими бўлиб ўтади. Шанба куни кечқурун Исҳоқ Рабин Тель-Авивда Яқин Шарқда тинчлик ўрнатишни қўллаб-қувватлашга бағишланган кўпминг қишилик митингда нутқ сўзлаётган пайтда Тель-Авив университети студенти томонидан отиб ўлдирилди.

❑ Бугун Покистон Бош вазири Беназир Бхуттонинг Эронга уч кунлик расмий ташрифи бошланади. У Эрон раҳбарияти билан икки томонлама муносабатларни ривожлантириш, минтақадаги, хусусан Афғонистондаги вазият билан боғлиқ масалалар юзасидан музокаралар ўтказади.

❑ Колумбия президентлигига собиқ номзод Альверо Гомеш Богота университети ёнида отиб ўлдирилгандан сўнг бу давлат раҳбари Эрнесто Сампер мамлакатда комендантлик соати жорий этди.

❑ Литва Латвиянинг Болтиқ денгизининг баҳсли ҳудудида нефть қидириш бўйича Америка ва Швеция компаниялари билан шартнома тузганлиги учун ўзининг Ригадаги элчисини чақириб олди. Литва Америка ва Швеция компанияларини денгизнинг бу баҳсли ҳудудида бирон бир қидирув ишлари олиб боришга йўл қўймаслиги тўғрисида огоҳлантирди.

❑ Янги Зеландияга расмий ташриф билан келган Буюк Британия қироличаси Елизавета II Буюк Британиянинг бу мамлакатга 1863 йилда бостириб кирганлиги учун расмий узр билдирилган ҳужжатни тақдим этди.

❑ Филиппинда бўлиб ўтган кучли тўфон оқибатида 70 га яқин киши ҳалок бўлди. 1000 тадан кўпроқ уй вайрон қилинди.

Обуна — 96

«ОҚШОМ» ЁШЛАРНИНГ ҲАМ СЕВИМЛИ ГАЗЕТАСИ

Шаҳримиздаги корхона ва ташкилотларда севимли нашрлари — «Тошкент оқшоми»га обуна бўлиш давом этяпти. Чунки ҳар бир меҳнат жамоаси, жамоат ташкилоти, уюшма ёки ўқув юрти бўлсин, бариси келгуси йили пойтахтимизда ва бутун оламда кечаётган энг сўнгги янгиликлардан хабардор бўлиш, шунингдек, ўз фаолиятлари ва ютуқларининг «Оқшом» саҳифаларида ёритилишини истайдилар.

— «Тошкент оқшоми» — бизнинг энг яқин ва севимли газетамиз ҳисобланади, — дейди Тошкент шаҳар Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг биринчи котиби Равшан Абдуқодиров. — Сабаби — йил бўйи ташкилотимиз ҳаёти ҳақидаги қизиқарли мақолаларни ушбу газетадан ўқиб бориш биз учун жуда мароқлидир. Бу газетага ўрганиб қолганмизки, уни ўз фаолиятимизнинг ойнаси, деб ҳисоблаймиз. Ойнада эса маълумки, қандай бўлсанг шундайлигингча акс этасан. Шу сабабли биз «Тошкент оқшоми»га обуна эълон қилиниши биланоқ, қизғин иш бошлаб юборганмиз. Одатимизга кўра, Ёшлар Иттифоқининг ҳар бир туман қўмиталари ва бошланғич ташкилотларида «Оқшом» газеталарининг йиғмаси бўлиши шарт ҳисобланади. Ҳозирги кунда шаҳримизда фаолият кўрсатаётган 350 та бошланғич ташкилотларимизнинг барисида «Тошкент оқшоми»га обуна бўлиш режалаштирилган. Шу кунгача 200 га яқин «Оқшом» газеталарига обуна бўлдик. Бу ишларимиз ҳозир ҳам сусайгани йўқ. Мақсадимиз — келгуси йилда севимли газетамиз билан ҳамкорлигимизни янада кучайтиришдир.

Беҳзод ЭГАМОВ.

ЭСКИ УЙЛАР ЎРНИДА

Йўлингиз тушиб «Паркент йўли» кўчасининг Паркент бозори атрофига бориб қолсангиз, бу ерда улкан қурилишлар кетаётганининг гувоҳи бўласиз. Бундан беш-олти йил муқаддам кўчанинг икки томонида эски пастқам уйлар бўларди. Ҳозирги кунда эса уларнинг ўрнида замонавий, кўп қаватли турар жой бинолари қад кўтарган.

Яқинда ана шундай уйлардан яна биттаси фойдаланишга топширилди. Қурилиш ишларини йирик ҳажмли-блокли тажриба уйсозлик комбинати бунёдкорлари амалга оширишди. Улар бинони қуриш мобайнида 3 минг 382 квадрат мерт ҳажмдаги майдонда иш олиб боришди. Мазкур 9 қаватли уйда пардозлаш ишларини ҳам юқоридаги уйсозлик комбинати бинокорлари ниҳоясига етказишди. Ҳозирги кунда уйга 45 хонадон эгалари кўчиб киришмоқда.

Ғафур ЙЎЛЧИЕВ.

Футбол

«НЕФТЧИ» ЯНА ЧЕМПИОН!

Шанба куни футбол бўйича Ўзбекистон IV миллий чемпионатининг сўнгги, якунловчи 30-тур ўйинлари бўлиб ўтди. Мамлакатимизнинг олтита шаҳрида ўтказилган ушбу тур учрашувлари бу йилги чемпион ва пешқадамларни аниқлаб берди. Турнир жадвалининг сардори — «Нефтчи» футболчилари сафарда Самарқанднинг «Динамо» жамоаси билан беллашиб, 0:1 ҳисобида ғалаба қозондилар ва «Нефтчи» тўртинчи бор мамлакат чемпиони унвонини қўлга киритиб, олтин медаль соҳиби бўлди. Унинг ҳисобида бу йилги мавсум давомида жамғарилган 76 та очко бор. Афсонавий футболчи Пеле ўзининг бир мингинчи тўпини 11 метрлик жаримадан киритган эди. «Нефтчи»га чемпионлик ғалабасини келтирган ягона голни ҳам ўйиннинг 53-дақиқасида Сергей Лебедев 11 метрлик жаримадан ижро этди.

МҲСК жамоаси «Атласчи» майдонида 0:1 ҳисобида ғалаба қозониб, очколар сонини 74 тага етказди ва чемпионатнинг кумуш медали соҳиби бўлди. «Навбаҳор» эса мезбонлар — «Чирчиқ» жамоасини 1:3 ҳисобида мағлубиятга учратиб, 72 очко билан учинчи ўриндан жой олди.

«Пахтакор»чилар «ўртадаги олтин меъёр» ҳақидаги нақлга амал қилган кўринадилар, негаки улар турнир жадвалининг тўртинчи поғонасидан муқим жой эгаллаганлар. Мавсумнинг энг сўнгги ўйинида «Пахтакор» ҳамшаҳри — «Трактор» майдонида тўп суриб, 1:2 ҳисобида ғалаба қозонди.

Шундай қилиб, «Нефтчи» тўртинчи марта чемпион бўлди. Айтиш керакки, бу йилги ғалабага улар ҳар йилдагидан ҳам кўпроқ машаққат билан эришдилар.

Келгуси йили «Нефтчи» билан «тож» даъвосида тенгма-тенг кураша оладиган жамоалар етишиб келмоқда.

Сўнгги, 30-турнинг қолган ўйинларида қуйидаги натижалар қайд этилди:

«Маъшал» — «Нурафшон» — 3:0; «Наврўз» — «Сўғдиёна» — 4:1; АСК — «Политотдел — 1:2.

«Янгиер» жамоаси хориж сафарида бўлганлиги сабабли «Темирйўлчи» билан учрашув бошқа кунга қолдирилди.

Бобур ҲАСАНОВ.

Эски шаҳар ёшаради

БУНЁДКОРЛИК ИШЛАРИНИНГ ИККИНЧИ БОСҚИЧИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Тошкент шаҳрининг Эски шаҳар қисмини қайта қуриш ва обод қилиш тўғрисида»ги қарори чиққандан кейин бу ерларда бунёдкорлик ишлари жадал суръатларда бошланиб кетди. Қисқа муддат ичида Эски шаҳарнинг Сағбон, Абдулла Қодирий ҳамда Қорасарой кўчалари текисланиб, асфальт ётқизилди. Уйлари бузилган оилаларга яшаш учун ҳамма шароитларга эга бўлган хонадонлар ажратилди. Ана шу турар жой биноларининг кўпчилигини «Тошкентуйжойинвестқурилиш» корпорациясининг қурувчилари бунёд этишди. Айни кунларда бинокорлар эски шаҳарликлар учун уй-жой қурилишини давом эттиришмоқда. Бошқача қилиб айтганда Эски шаҳар қурилишининг иккинчи босқичи бошланди. Бу босқич шу йил охири ва кейинги 1996 йиллари амалга оширилиши кўзда тутилмоқда. Хўш, шундай экан, корпорация қурувчилари биринчи босқични қандай уддаладилар? Ва иккинчи босқич қандай амалга оширилади? Ана шулар ҳақида корпорация ишлаб чиқариш-техника бошқармасининг бошлиғи Владимир ЛИЧКОВ билан суҳбатлашдик.

— Вазирлар Маҳкамасининг юқоридаги қарорида кўпгина ишлар корпорациямиз бунёдкорлари зиммасига юклатилган эди. Бизнинг асосий вазифамиз Эски шаҳарни қайта қуриш ва обод қилиш жараёнида уйлари бузилган фуқароларни хонадон билан таъминлашдир. Қурувчиларимиз бунинг уддасидан чиқишди. Масалан, 1-уйсозлик комбинати қурувчиларини олиб кўрайлик. Бинокорлар шу икки-уч ой илгари генерал Узоқов кўчасида бирваракайига бир нечта уйларни фойдаланишга топширишга улгуришди. Комбинат қурувчилари Тахтапул мавзесида ҳам кенг кўламда бунёдкорлик ишларини олиб боришди. Бир сўз билан айтганда, мавзеда 15 минг 234 квадрат метр турар жой биноларига 210 та эски шаҳарликлар кўчиб киришди. Бундан ташқари улар даҳада 4 ва 8-уй деб номланган бино ҳамда озиқ-овқат дўкони қурилишини сифатли туғаллашди. Умуман корпорациямиз қурувчилари биринчи босқичнинг ўзида эски шаҳарликлар учун мингдан ортиқ уйни қуриб битказишди.

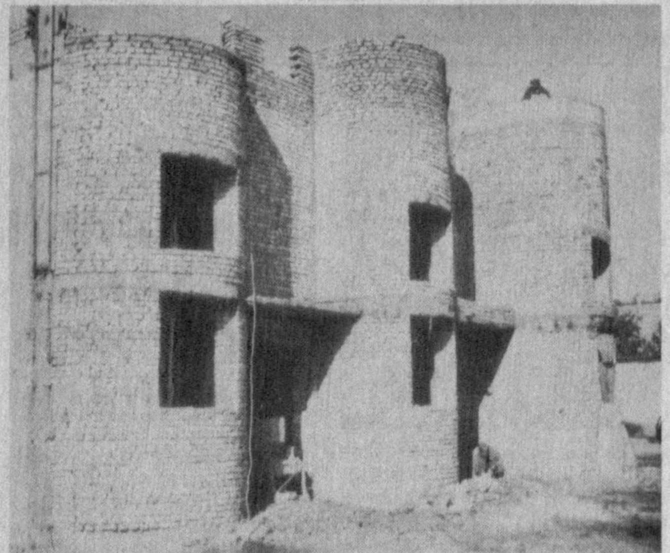

— Эски шаҳар қурилишининг иккинчи босқичи дастурига қараганда шу йилнинг ўзида бир қанча турар жой бинолари қуриб битказилиши мўлжалланган экан. Хонадонлар сони қанча бўлади? Улар қаерларда қурилади?

— Қурувчиларимиз шу йилнинг ўзида эски шаҳарликлар учун яна бир минг бир юз ўн саккизта квартирани тортиқ қилишга бел боғлашган. Уларнинг умумий сатҳи 73 минг 96 квадрат метрни ташкил этади. Бинолар пойтахтнинг Тахтапул, генерал Узоқов, Белтепа, Бобур, «Чилонзор — 30» мавзелари, «Фарғона йўли», Ниёзов, Хўжаев, «Паркент йўли» кўчалари ҳамда бошқа жойларда қад кўтаради.

— Бунда корпорациянинг қайси қурилиш ташкилотлари қатнашади? Улар шу муддат ичида қандай ишларни амалга оширади?

— Масалан, 1-уйсозлик комбинати Тахтапул, генерал Узоқов, Белтепа мавзеларида қурилиш ишларини олиб боради. Улар бу ерларда умумий сатҳи 28 минг 466 квадрат метрга тенг, 486 хонадонни йил охиригача фойдаланишга топшириши керак. Айни пайтда бинокорлар Тахтапулдаги иккита уйда пардозлаш ишларини ниҳоясига етказишмоқда. Мавзедаги яна учта уйда қурилиш-тиклаш ишлари олиб борилмоқда. Белтепадаги битта уйда эса ҳандақ қазилиши давом этмоқда. Гапнинг индаллосини айтганда уйсозлар шу ойда 4 та, кейинги ойда 2 та, декабрь ойида 8 та турар жой биносини қуриб битказишни ўз зиммаларига олишган.

2-уйсозлик комбинати «Ғунча» кинотеатри ҳамда «Чизельная» мавзеларида уй-жой қурилишини олиб борадилар. Улар бу ерда ҳаммаси бўлиб 15 минг 481 квадрат метрга тенг бўлган уйларни қуриб битказишади. Яъни йил охирида яна 200 эски шаҳарлик оила уйга эга бўлади. Хонадон эгалари бу ерларда жойлашган ҳозирги замон талабларига тўла жавоб берадиган уйларда яшашади. Уйсозлар режа бўйича 2 та уйни шу ойда, яна битта бинони декабрь ойида фойдаланишга топширишмоқчи.

Йирик ҳажмли-блокли тажриба уйсозлик комбинати қурувчилари ҳам бу борада юқоридаги қурилиш ташкилотлари бинокорларидан қолишмаган ҳолда ишлашга ҳаракат қилишмоқда. Айни пайтда улар Самарқанд дарвоза кўчасида 9 қаватли, 63 хонадонга эга бўлган турар жой биносининг ҳандағини қурилишга тайёрлашмоқда. Ниёзов кўчасидаги иккита уйдан биттасини ўтган ойда фойдаланишга топширишга улгуришди. Ҳозирги кунда умумий сатҳи 2 минг 891 квадрат метрни ташкил эттан уйга 45 та хонадон эгалари кўчиб киришмоқда. Иккинчи уйни қурилишга тайёрлаш учун ишлар олиб борилмоқда.

«Тошчетэлқурилиш» ҳиссадорлик жамияти қурувчилари эса йил охиригача 113 хонадонни уй-жой билан таъминлашади. Бу турар жой биноларининг ҳар бири 12 қаватли бўлиб, улар пойтахтимизнинг «Чилонзор-30» мавзеси ҳамда Халқлар Дўстлиги шоҳкўчасида қад кўтаради. Уларнинг умумий сатҳи 7 минг 53 квадрат метрни ташкил этади.

Бундан ташқари эски шаҳарликлар учун турар жой биноларини қуришда корпорациямизнинг «Турон» фирмаси ҳамда уй-жой қурилиши трестлари фаол иштирок этишади.

— 1996 йил амалга оширилиши лозим бўлган режалар нималардан иборат? Қурилиши керак бўлган уйлар йилнинг қайси чоракларида қуриб битказилиши керак?

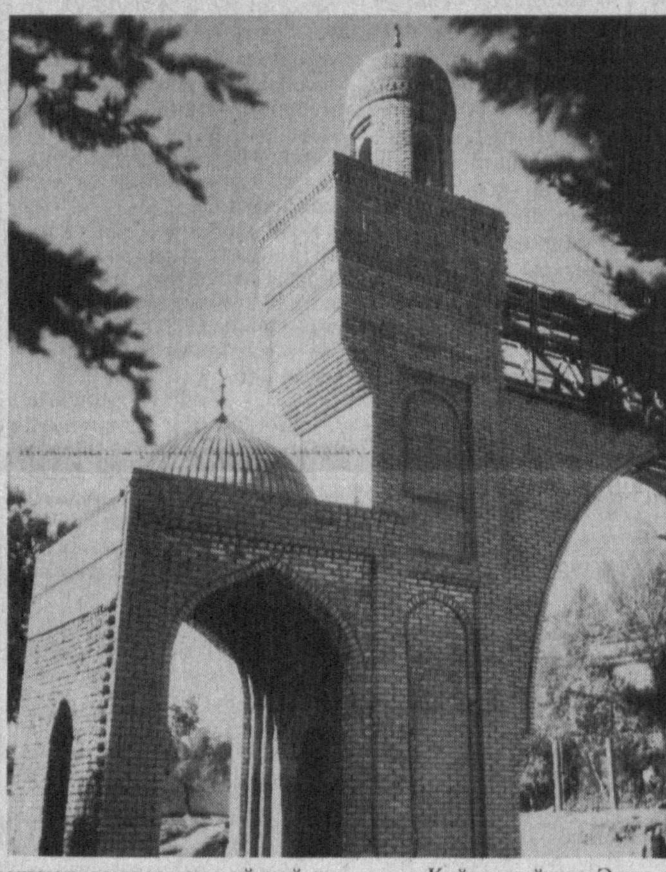

— Кейинги йили Эски шаҳар дастури бўйича жуда катта ҳажмдаги ишлар бажарилиши лозим. Аниқроғи 2 минг 682 хонадон эгалари йил мобайнида уйларга кўчиб кириши мўлжалланган. Бу 204 минг 596 квадрат метр демакдир. Шундан бир мингдан ортиқ хонадон эгалари учун 1-уйсозлик комбинати қурувчилари уйлар қуриб беришади. Бу уйларнинг умумий сатҳи 71 минг 718 квадрат метрни ташкил этади.

Энг кўп уйларни фойдаланишга топшириш бўйича кейинги йилда иккинчи ўринда йирик ҳажмли-блокли тажриба уйсозлик комбинати туради. Қурувчилар йил давомида 801 та хонадонни қуриб битказиш мажбуриятини олишган. Уйларнинг умумий сатҳи 60 минг метрдан ошиб кетмоқда. Улар айниқса Самарқанд дарвоза кўчасида улкан қурилиш ишларини олиб борадилар. Кейинги йил уйсозлик томонидан ҳар бири 90 хонадонга эга бўлган 6 та уй қад кўтариши кутилмоқда.

4,12 ҳамда уй-жой қурилиши трестлари, «Турон» фирмаси ҳам эски шаҳарликлар учун кўплаб турар жой биноларини бунёд этадилар. Уйлар Бобур, Миробод, Қоратош мавзелари ҳамда «Фарғона йўли», Ҳамза, Хўжаев кўчаларида қурилади.

Энди уйларнинг фойдаланишга топширилишига келсак, 11 та биринчи, 23 та уй иккинчи, 11 та уй учинчи ва ниҳоят 9 та уй тўртинчи чоракларда қуриб битказилиши режалаштирилган.

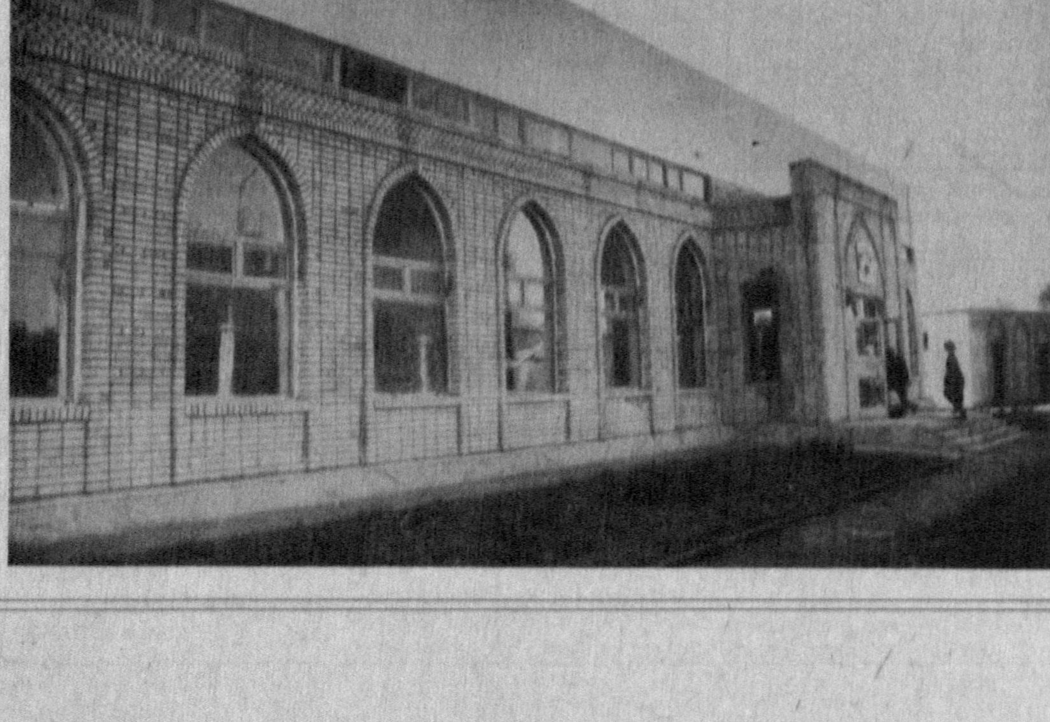

Суҳбатдош
Ғулом ЮСУПОВ.

СУРАТЛАРДА: 70-қурилиш бошқармаси ишбошчиси М. Садиров; Эски шаҳарнинг янги қиёфасидан айрим лавҳалар.

Рустам Шарипов ҳамда Рашид Галиев олган суратлар.

Бозор иқтисодиёти шароитида яхши ишлаб, яхши яшаш учун доимо изланиш керак. Мана шундай фикрда меҳнат қилаётган «Кўкча» тикувчилик фабрикасининг ишчи-хизматчилари ўз имкониятлари ва изланишлари туфайли ҳар бир кундан унумли фойдаланишмоқда. Шаҳримизда ўтказилаётган савдо-ярмаркаларида дадил иштирок этиб, ўз маҳсулотларини намойиш этишаётир. Шунингдек, маҳсулот тиктиришни истаган ҳамроҳлар билан тўғридан-тўғри алоқа қилишмоқда.

Меҳнат жамоаларида

ФАҚАТ ИЗЛАНИШ КЕРАК

Фабриканинг тажриба цехига кирар эканмиз, бу ердаги бир маромда ишлаётган тикув дастгоҳларини кўриб, уларнинг шовқинсиз ишлаётганидан кўнглимиз қувончга тўлди. Чеҳраларидан табассум ёғилиб турган хотин-қизлар юзидан эртанги кунга ишонч, талпиниш ва меҳнатга иштиёқли эканликларини уқдик. Бизни цехнинг қадоқлаш бўлимидан чиқиб келаётган моҳир уста Мактуба Азимова қарши олди.

— Фабрикамизда кейинги вақтда катта ўзгаришлар бўлиб бораяпти, — дейди Мактубахон. — Чунки ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида яшаш тарзи ҳам, меҳнат қилиш ҳам ўзига хос йўналишда бўлиши керак экан. Аввалига хом ашё масаласида бироз қийналдик. Лекин фабрикамиз раҳбари Рустамхон Нодирхонов ва бошқа мутасаддиларнинг елиб-югуришлари натижасида жамоамиз бир маромда меҳнат қилишга ўтиб олди. Республикамизда тайёрланаётган маҳаллий хом ашё маҳсулотларидан тикувчилик соҳасида, айниқса болалар ва қизчалар, аёллар ва ўсмир қизлар учун кўйлак, халатлар, рўзғор учун чойшаблар тикиб чиқаришни кўпайтирдик. Маҳсулот кўп бўлгани билан унга талаб бўлмаса, янаям аҳвол қийин бўлар экан. Шунинг учун ҳам бизнинг цехимиз шу куннинг талаби асосида оз миқдорда, сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришни, яъни янги иш услуби асосида ишлашга ўтдик.

Шаҳримиздаги мавжуд кичик ва қўшма корхоналар билан ўзаро ҳамкорликда иш бошлаб, улар билан маҳсулот айирбошлаш имкониятидан ҳам фойдаланяпмиз. Мана йил бошидан буён айрим фирмалар учун 300 минг дона ишчи қўлқопи ҳамда иш кўйлакларидан 2500 донасини тикиб бердик. Махсус буюртма асосида ташриф буюрган «Рози» фирмаси вакилларининг истаклари ҳам шу кунларда якунига етай деб қолди. Улар ўзлари хом ашё келтириб беришиб, замонавий моделдаги аёллар костюми ҳамда кўйлак-халатини тикиб беришимизни сўрашган эди. Жами 2500 дона костюм, 1600 та кўйлак-халат тайёрлаш бўйича буюртмачиларимизнинг бу истаклари тўлиқ адо этилаётир. Албатта, бу ишларни сифатли ва маромида қилиб бажаришда малакали мутахассисларимиздан бош технолог Рая Шаипова, конструктор Лола Саидова, нормаловчи Маҳфуза Тагирова, тикувчи моҳир усталаримиздан Машкура Муҳиддинова, Маъмура Мирзааҳмедова ва ишчи Шафоат Нуриллаеваларнинг меҳнатларини алоҳида таъкидлаш жоиздир. Умуман олганда фабрикамизнинг равнақ топишию, ишчиларнинг доимий иш билан таъминланиб туриши фақат ўзимизга боғлиқ экан. Бунинг учун, албатта, тадбиркорлик ва изланиш керак!

Гулзода МАМБЕТОВА.

Иш билан бандлик

ЎЗ КАСБЛАРИ БЎЙИЧА ЖОЙЛАШИШДИ

Бозор иқтисодиёти шароитида табиийки, ишсизлик муаммоси ҳам бўлиб туради. Сабаби кейинги йилларда баъзи бир корхоналардаги аҳвол ночорлашиб, иш ўринлари қисқараётгани шундай ҳолнинг пайдо бўлишига олиб келмоқда. Албатта оиласи фаровонлигини, қолаверса, ўз касбини қадрлаган киши ишсиз қолмайди. Аксинча, меҳнатга яраша ҳақ тўлайдиган иш қидиради.

Куни кеча Чилонзор тумани бандлик хизмати бўлими томонидан ташкил этилган бўш иш ўринлари, ўқиш жойлари ва вакант лавозимлари ярмаркаси бунинг яққол мисоли бўлди. Ярмарка туман ҳокимлиги ҳамда Ёшлар иттифоқи ташкилоти кўмагида уюштирилди.

Мазкур ярмаркага Чилонзор тумани ҳудудидаги барча корхона, ташкилот ва муассасаларнинг ходимлари, бўлим бошлиқлари ва нозирлари, қайта ўқитиш ва малака ошириш ўқув маркази ҳамда ўзига муносиб иш ахтараётган фуқаролар иштирок этишди. Фурсатдан фойдаланиб, туман ҳокими Анвар АЛИЕВга саволлар билан мурожаат этдик.

— Анвар Маҳмудович, бундай меҳнат ярмаркаси ўтказишдан кўзланган мақсад нима?

— Туманимиз ҳудудида 222,5 минг киши яшаса, шундан кўпчилик қисми ўзимиздаги мавжуд 1993 та ишлаб чиқариш корхоналари ва ташкилотларида меҳнат қилишади, — дейди ҳоким. — 13,8 минг киши саноатда, 16,6 минг одам қурилишда, 7,8 минг фуқаро транспорт ва алоқада, 6,9 минг киши соғлиқни сақлашда, 6,7 минг ўқитувчи халқ таълимида, 12 минг киши санъат ва маданиятда, 7,8 минг сотувчи ва пазанда савдо ва умумий овқатланишда, 8,1 минг киши коммунал хўжалик ишлари ва маиший хизмат шохобчаларида ишлашади. Ҳозирда туман бўйича бўш иш ўринларимиз 1971 тани ташкил этади. Бундан ташқари иш сўраб, мурожаат этганлар 2000 нафар. Шундан 700 нафари мутахассис ва хизматчилар, 1300 нафари ишчи ва бошқалардир. Туман бандлик хизмати бўлими рўйхатида турган ва бугунги кунда рўйхатга олинмаган ишсиз фуқароларни ўзлари хоҳлаган иш ўрнини эгаллашлари учун бу ерда ҳамма шарт-шароитлар яратилган. Бундан буён ҳам мана шундай тадбирларни ўтказиш орқали аҳолини иш билан таъминлашга эришаверамиз. Қолаверса, туманда «Совпластитал», «Кока-Кола ичимлиги Тошкент ЛТД» каби қўшма корхоналар, «Алгоритм», «Реле ва Автоматика» сингари йирик ишлаб чиқариш бирлашмалари фаолияти давомида тумандаги кўплаб фуқароларни иш билан таъминлашда алоҳида ўрнак кўрсатишмоқда.

— Туманда бўш иш ўринлари ташкил этиляптими?

— Сентябрь ойининг ўзида 283 та янги иш жойи ташкил этилди. Йил бошидан бери эса бу кўрсаткич 5011 тага етди. Шу жумладан, кичик корхонада — 30 та, «Дастгоҳ созлаш» акционерлик жамиятида — 49 та, кооператив корхоналарда — 116 та, масъулияти чекланган жамиятларда — 372 та, хусусий корхоналарда — 200 та, якка тартибда иш юритиш ҳисобига — 365 та, «Бандлик» жамғармаси ҳисобига — 57 та, қўшма корхоналарда — 42 та ва бошқаларда 430 та янги иш жойлари ташкил этилди.

— Баҳодир ака, энди сизга бир савол билан мурожаат қилсам. «Аҳолини иш билан таъминлаш» Қонуни бажарилиши юзасидан нима ишлар қилинмоқда?

— Бандлик хизматимизнинг ҳуқуқ нозири томонидан сентябрь ойида 5 та корхона ва ташкилот текширилган, — дейди Чилонзор тумани бандлик хизмати бўлими бошлиғи Баҳодир Шомузаффаров. — Йил бошидан бери 16 та корхона ва ташкилот текширилиб, 7 тасига жарима солинган, 2 тасига эса огоҳлантириш берилган. Миграция бўйича йил бошидан бери «Қизилқум олтин ва нодир металлар» бошқармасида ишлашни хоҳлаган 51 фуқародан ҳозирча 10 нафари ишга юборилди. Жанубий Кореяда ишлашни хоҳлаган 25 фуқародан ҳозирги кунда 8 нафари Сеул шаҳрига жўнатилди.

Меҳнат ярмаркаси жараёнида корхона, ташкилот ва муассасаларнинг ходимлар бўлими бошлиқлари ва нозирлари билан ҳам мулоқотда бўлдик.

— Қўшма корхонамизга асосан қурилиш соҳаси бўйича мутахассисларни қабул қиламиз, — дейди «Совпластитал» қўшма корхонасининг ходимлар бўлими нозири Мира Радзиевская. — Маошларимиз 2500 сўм ва ундан ортиқ. Албатта иш бажарилишига қараб, мукофот пуллари билан ҳам таъмин этиб борамиз. Имтиёзларимиз ҳам йўқ эмас.

— Ҳозиргина уч-тўрт нафар фуқаро бизда ишлаш истагини билдириб, рўйхатимизга ёзилди, — дейди «Кока-Кола ичимлиги Тошкент ЛТД» қўшма корхонасининг ходимлар бўлими нозири Сусана Ягяева. — Корхонамизга асосан ичимлик ишлаб чиқариш бўйича механик ва операторлар ҳамда «Кара» юк ташиш машинаси ҳайдовчиси керак эди. Маошларимиз 1500 сўмдан 2000 сўмгача.

— Бизга косиб ва қолипга тортувчилар керак, — дейди «Нафис» акционерлик жамиятининг ходимлар бўлими бошлиғи Мирғани Ниғматов. — Жамиятимиз пойабзал фабрикалари ва шу турдаги кичик корхоналар, цехларга моделлар тайёрлаб беради. Ўзимизда ҳам қисман ишлаб чиқарилади. Маошлари ҳам яхши, мукофотлари ҳам бор.

— Баъзи бир сабабларга кўра, ишимиз тўхтаб қолган эди, — дейди «Мустақиллик-2» қўшма корхонасининг директори Хайриддин Насриддинов. — Эндиликда яна унинг фаолиятини бошлаш мақсадида корхонамизга мебель усталари қидириб чиққанмиз меҳнат бозорига. Хитой билан биргаликда иш бошлаган корхонамиз асосан мебель, диван-кресло, стол-стул ва ётоқхона жиҳозлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган. Ишлаб чиқариш ўринлари чет эл технологияси билан тўла жиҳозланган. Корхонамиз «Отчопар» бозори йўлидаги ўрмон хўжалиги яқинида жойлашган. Ишлашни хоҳлаганлар учун эшикларимиз ҳамиша очиқ.

Шу куни меҳнат ярмаркасига «Алгоритм», «Реле ва Автоматика», «Тоштўқимачи» ҳиссадорлик жамияти каби йирик корхоналар, 2-матбаачилар ҳунар-техника билим юрти каби билим юртлари ҳамда 4- ва 7-таъмирлаш-қурилиш бошқармалари каби қурилиш ташкилотлари фаол иштирок этишди.

Меҳнат ярмаркасининг якунига кўра, туман бандлик хизмати бўлими бошлиғи ёрдамчиси Мамлакат Жалиловани саволга тутдик.

— Меҳнат ярмаркасига таклиф этилган корхона, ташкилот ва муассасалардан 133 таси иштирок этди, — дейди М. Жалилова. — Жами 4691 та фуқаро қатнашиб, булардан 2500 таси мактаб ўқувчиларини ташкил этади. 1857 та фуқарога ҳуқуқий маслаҳатлар берилди (258 нафари компьютер орқали), 334 нафар фуқаро ишга йўлланма олди (68 нафари компьютер орқали). Асосан фуқаролар саноат ва қурилиш соҳалари бўйича ишга қабул қилинадилар.

Зоир ТУРСУНОВ.

Қиш тайёргарликни ёқтиради

ТАРАДДУД ПУХТА БЎЛСА

уйлар яхши исийди, чакка ўтмайди

Мана ҳаво ҳам анча совиб қолди. Шу сабабли бугунги кунда ҳар бир хонадон эгаси қишнинг аёзли кунларида уйларимиз иссиқ бўладими, деб ташвишланиши табиий. Шундай экан, ана шу уйларни иссиқ билан таъминлашга мутасадди ташкилотлар бу йил қишга қандай тайёргарлик билан келяпти? Уйларнинг ертўлаларидаги аҳвол қанақа? Куз ва қишнинг ёмғирли ва қорли кунларида томлардан чакка ўтмайдими? Биз мана шу ва бошқа саволлар билан Тошкент шаҳар ҳокимлигининг коммунал-фойдаланиш ҳудудий бирлашмаси қарамоғидаги муҳандислик иншоотлари ва уй-жойлардан фойдаланиш бошқармаси бошлиғи Воҳиджон КАРИМЖОНОВга мурожаат қилдик.

— Бугунги кунга келиб бошқармамизга қарашли 9 минг 722 та турар жой бинолари бор. Шулардан 7 минг 623 таси иссиқлик марказларига уланган. Айни пайтда бу уйларнинг иссиқлик келадиган туғунларида иссиқ сув бор.

Бутун ёз давомида юқоридаги уйларнинг 171 тасида бирлашмамиз кучи билан тўла таъмирлаш ишларини тугатдик. Ҳозир қолган 17 та уйда таъмир ишлари кетмоқда.

— Кечирасиз, 17 та уй таъмирланаяпти дедингиз. Бундан хонадон эгалари уй таъмирдан чиққунча совуқда ўтиришади, деган маъно чиқмайдими?

— Йўқ. Нимага деганда битта уй бир неча йўлаклардан иборат бўлса, уларнинг ҳар бирини алоҳида-алоҳида таъмирдан чиқаряпмиз. Шунинг учун уйнинг бир йўлаги таъмирланаётганда қолган хонадонларга тўла иссиқлик берилаверади.

— Қишки тайёргарлик даврида туман ҳокимлари, корхона ва ташкилотлар қандай ёрдам кўрсатишди?

— Туман ҳокимликлари ёрдамида ҳозирги кунгача 18 та турар жой биноси тўла таъмирланди. Қолган 30 тадан ортиқ уйларнинг тўлиқ таъмирланиши давом этмоқда. Ундан кейин шаҳарда жойлашган яна 36 та уй турли вазирликлар кўмагида қайта таъмирдан чиқарилмоқда.

Бундан ташқари туманлардаги ҳар бир уйга ҳокимликлардаги мутасадди раҳбарлар бириктирилган. Улар кузги-қишки иситиш мавсумида уйларнинг ҳолатини тўла назоратга олиши керак. Бу борада Мирзо Улуғбек, Ҳамза, Юнусобод ва бошқа туманларнинг ҳокимликлари кўп ишларни амалга оширишмоқда.

Бу ерда шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, бу йилги қишга тайёргарлик пайтида туман ҳокимликлари иштирокида шаҳардаги таъмирланиши лозим бўлган уйларни текшириб чиқдик. Таъмирланишга муҳтож турар жой биноларига имконият даражасида материаллар ажратилди.

Корхона ва ташкилотларга ҳам пойтахтдаги барча турар жой бинолари бўлиб берилган. Улар ўзларига бириктирилган уйларни керак бўлган хом ашё билан таъминлайдилар. Керак бўлса маблағ билан ёрдам берадилар. Масалан, Шайхонтоҳур туманидаги Бешёғоч мавзесида жойлашган хонадонларга 6-пиво корхонаси, Метрополитен бошқармаси, «Шаҳристон» фирмаси ва бошқалар кузги-қишки мавсумда ана шундай ёрдамларни кўрсатадилар. Хуллас, бу йил кузги-қишки мавсумга тайёрланиш ҳамда уни кўнгилдагидек ўтказиш учун ҳамма сафарбар қилинган.

— Кўпинча қиш, ҳатто ёз пайтларида ҳам шаҳримиздаги уйларнинг ертўлаларини сув босиб ётганининг гувоҳи бўламиз. Бу йил шундай ҳоллар рўй бердими?

— Ертўлаларнинг сувга тўлиб кетиши баъзи ҳолларда хонадон эгаларининг айби билан юз беради. Чунки баъзи бир хонадонда яшовчилар канализация тармоқларига ҳар хил чиқиндилар ташлашади. Натижада бу чиқиндилар қувурларга тиқилиб қолиб ертўлаларни тўлдириб юборади. Мавриди келганда шуни ҳам айтиш керакки, чилангарларимиз баъзи пайтларда канализацияга тиқилиб қолган метрлаб ҳар хил материалларни суғуриб олишган. Бундай авария ҳолати айниқса қовун-тарвуз пишиғида кўп бўлади. Нимага деганда авария ҳолатидаги буюртмаларнинг кўпчилиги худди ўша мавсумга тўғри келади. Шунинг учун ҳамшаҳарларимиздан дуч келган нарсаларни канализация қувурига ташлайвермаслигини илтимос қилардик.

Лекин бу билан бизда ҳеч қанақа айб йўқ, демоқчи эмасман. Ертўлаларнинг сув босиши кўпинча бизнинг ишчилар айби билан ҳам юз беради. Масалан, шу бир-икки ойнинг ўзида 45 уйдаги чўктирилган ертўлалардан мавжуд сувни механизмлар ёрдамида тортиб олдик.

— Уйларнинг йўлакларини таъмирлаш ҳамда уларни тартибга келтириш бўйича қандай ишлар амалга оширилмоқда?

— Илгарилари бунга эрта тайёрланардик. Бу йил бу ишни сал кеч бошладик. Бунга сабаб, агарда ёз пайтида йўлакларнинг синган ойналари ҳамда эшикларини таъмирлаб кетсангиз, қишгача уларнинг бир нечтаси яна яроқсиз ҳолга келган бўлади. Бир сўз билан айтганда, бир ишга икки марта қўл урилади.

Ҳозирги кунда бошқармамиздан 500 та эшик, 2500 квадрат метр ойна керакли жойларга жўнатилган. Эшиклар уйларга ўрнатилмоқда, ойналар солинмоқда. Ундан кейин баъзи бир яроқсиз эшик ва ромларни алмаштирмасдан эскисини таъмирлаш ишлари ҳам олиб борилмоқда. Бунга етарли ёғоч ва бошқа хом ашё материаллари ажратилган.

— Қишки мавсумга тайёрланиш даврида уйларнинг томларига ҳам аҳамият берилса айни муддао бўлади. Шундай экан, бу борада қандай ишлар бажарилмоқда?

— Бу иш йил мобайнида олиб борилади. Масалан, маълумотларга қараганда пойтахтда 329 минг квадрат метрдан ортиқ уйларнинг томлари таъмирланган. Ҳозирги кунда бу ишлар давом эттирилмоқда. Бунинг учун материаллар етарли. Ҳамма туманларда томларни таъмирлашда жуда зарур бўлган қора сақич заҳиралари мавжуд.

— Қишга тайёргарлик пайтида муаммоларга ҳам дуч келиндими?

— Бу йил ўтган йилги тайёргарлик мавсумига қараганда муаммолар кам бўлди. Чунки қишга тайёрланиш учун қувур ва бошқа хом ашё маҳсулотларини йил бошидан ола бошладик. Илгарилари бунинг акси эди. Яъни баҳор, ёз пайтларида материаллар кам миқдорда келар эди-да, ишчиларимиз кўпинча ишсиз ўтирарди. Кузга келиб ҳамма хом ашё материаллари берилгандан кейин эса ҳайбаракаллачилик бошланиб кетарди. Бунинг натижасида уйлар кўнгилдагидек таъмирланмасди. Хуллас биз кузги-қишки мавсумда ҳамшаҳарларимизнинг уйларини етарли иссиқлик билан таъминлаш тадориги йўлида анча саъй-ҳаракатлар қиляпмиз. Ўйлайманки бу борадаги бажараётган ишларимиз ўз самарасини беради.

Ғайрат ЮНУСОВ.

Адабиёт ва санъат

- Барҳаёт сиймонинг бир асри
- Ёзувчининг янги асари
- Мусиқачилар сарҳисоби
- Шеърият мухлисларига

Ўзбекистон Мустақиллигининг 5 йиллигига Ўзбекистон бастакорларининг асарлари кўриги қизғин давом этмоқда. Айни пайтда уни мусиқа ижодкорларининг X қурултойолди чиқишлари ҳам дейиш мумкин.

Ижодий уюшмаларда

ШАРАФЛИ МАСЪУЛИЯТ

Маълумки, ўзбек бастакорлари сўнгги вақт ичида жуда серунум ижод қилмоқдалар. Улар турли жанрларда баркамол асарлар яратиб санъат ихлосмандларига туҳфа этмоқдалар. Ана шу баракали ижод меваларидан сараланган энг яхши мусиқа намуналари кўрикнинг асосини ташкил этди.

Кўрик иштирокчиларининг сафлари жуда ҳам кенг. Улар орасида Мустафо Бафоев раҳбарлигидаги халқ чолғу оркестри, Виктор Медулянов раҳбарлигидаги камер оркестр, Жўра Шукуров раҳбарлигидаги хор жамоаси, Шермат Ёрматов раҳбарлигидаги «Булбулча» болалар хор жамоаси, Абдуҳошим Исмоилов бош бўлган Юнус Ражабий номидаги мақомчилар ансамбли, дуторчилар дастаси ҳам бор.

Барчага маълумки, кейинги йилларда қатор композиторлар саҳна асарлари учун ҳам жозибали мусиқалар ёзишган. Кўрик дастуридан шундай асарлар ҳам ўрин олган. Жумладан, Алишер Навоий номидаги ўзбек Давлат академик Катта театридан Нурулло Зокировнинг «Тахтга йўл» операси, Мустафо Бафоевнинг «Умар Ҳайём», Сайфи Жалилнинг «Малика Айёр» опералари ижро этилса, Муқимий номидаги ўзбек Давлат мусиқали театрида: Фарҳод Алимовнинг «Фотима ва Зуҳра», Султон Ҳайитбоевнинг «Башорат», Шоҳида Шоҳимардонованинг «Муҳаббат навоси», Аваз Мансуровнинг «Бир соатлик халифа» спектаклларига ёзган мусиқалари янграйди. Шунингдек, Зоҳид Ҳақназаров бошчилигидаги эстрада симфоник оркестри ҳам кўрикнинг фаол қатнашчиларидан биридир.

— Юртбошимиз Ислом Каримовнинг «Фақат маънавий соғлом, кучли жамиятгина ислоҳотларга тайёр бўлиши мумкин», деган гапларида катта ҳақиқат бор, — дейди биз билан суҳбатда уюшма раиси Ўзбекистон халқ артисти, Давлат мукофоти соҳиби Рустам Абдуллаев. — Дарҳақиқат, ҳукуматимизнинг биз ижодкорларга кўрсатаётган ғамхўрлигидан қувончимиз чексиз. Кўрикнинг ҳам айни шу кунларда ўтаётганидан беҳад мамнунмиз. Ёзилган энг яхши саҳна асарлари, симфоник, камер асарларни жамлаб, уларнинг ютуқ ва камчиликларини аниқлаб, халқимиз учун яна ҳам яхшироқ куй-қўшиқлар етказиб бериш биз учун жуда шарафли масъулиятдир.

Назокат УСМОНОВА.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги адабиёт институти етакчи илмий ходими, филология фанлари доктори Ғаффор Мўминов билан суҳбат.

Бир асар тақдири

ЎЛМАС ДОСТОН

— Ғаффор ака, маълумки, деярли барча ижодкорлар халқ оғзаки ижоди намуналарига мурожаат қилади, улардан ўрганади. Ўзбекистон халқ шоири Собир Абдулла ижодида бу ҳолат қандай кечган? Шу ҳақда тўхталсангиз.

— Собир Абдулла илк давр ижодиданоқ халқнинг донишмандлиги, халқ тилининг бойлиги ва сержилолигига асосланган оғзаки ижодига зўр ихлос, эътиқод билан қаради:

Халқдан чет ижоддир — сувсиз бир дарё,
Улуғ манбаъдир халқ ижодим учун,

деб ёзган эди у илк шеърларидан бирида. Халқ достонлари, эртак ва афсоналари, халқ қўшиқлари уни болалигиданоқ мафтун этган эди.

«Онам яхшигина саводли, ўқимишли аёл бўлиб, афсонавий китобларни ўқишга ўч эдилар, — деб эслаганди шоир, — айниқса, қиш кунларида сандал четида кўзойнак тақиб, бизга жуда ажойиб қиссалар, достонлар ўқиб берар, биз эса завқ билан тинглар эдик. Биринчи марта «Тоҳир ва Зуҳра» достонини ҳам онамдан эшитганман».

Собир Абдулланинг 1936 йилда Тошкентга, «Муштум» журналига ишга чақирилиши унинг ҳаёти ва кейинги ижодида муҳим роль ўйнади. Чунки энди у чинакам халқ ижодининг қозонида қайнади. Зотан, китобхонга манзур бўла оладиган ҳақиқий сатирани ва юмористик асарлар яратишнинг бош омилларидан бири сербўёқ ва бой халқ оғзаки ижоди эди. Халқ ижодига хос бўлган бетакрор бадиий воситалар, сержило халқ сўз ва ифодалари, саргузашт услуб унинг барча жанрдаги асарларида ёркин кўрина бошлади.

Шу важдан 1940 йилда «Коммуна» газетасида эълон қилган бир мақоласида: «Халқнинг улуғ хазинаси менга катта бойлик берди. Ёзувчилик, драматурглик мулоҳазаларим билан шу гўзал мавзу атрофида айландим», — деб ёзган эди.

Бу фикрларнинг исботини Собир Абдулланинг «Алпомиш», «Гул ва Наврўз» ва ниҳоят, адиб ижодининг гултожи бўлиб қолган «Тоҳир ва Зуҳра» мусиқали драмалари мисолида аниқ кўрамиз.

«Тоҳир ва Зуҳра» асари устида драматург узоқ ишлади. Халқ ўртасида жуда кенг тарқалган ишқий-романтик достонлар, хусусан, «Тоҳир ва Зуҳра» халқ эртаги ва Сайёдийнинг XIV асрда ёзилган «Тоҳир ва Зуҳра» достонини халқ ўртасида кенг тарқалган нусхаларини қунт билан ўрганди.

Собир Абдулла Сайёдий достони ва халқ эртагидаги асосий ғоя зулм ва жаҳолат ҳукм сурган даврда чин инсоний муҳаббатнинг поймол этилиши, ҳақиқий ишқ-муҳаббатнинг кучи ва қудратининг буюклиги, унинг ҳар қандай разолат устидан ғолиб чиқиши, тантана қилишини тараннум этувчи ғояни ривожлантиради.

Драматург халқ ижодидаги хон ва унинг зулмига нисбатан ишора қилиб айтилган фикрларини ижтимоий ва бадиий асослашга эришади ва асарга халқ фикрини ифодаловчи Нозим, Ҳофиз ҳамда халқ ҳаракатининг раҳнамоси Сардор образларини киритади. Халқ эртак ва достонларидан фарқли ўлароқ, драматург асарда зулм остида қолган халқнинг қаҳр-ғазабини ўша давр қарама-қаршиликлари билан узвий алоқада тасвирлайди. Бу нарсани у икки ёшнинг севги саргузаштларини баён этиш орқали очишга эришади. Натижада драматург халқ ижодига хос бўлган барча бадиий воситаларни ижодий қўллаган ҳолда, шартли романтик тасвирларга, кучли ижтимоий маънони англатувчи монологларга, қаҳрамонларнинг ички қалб туйғуларини ифодаловчи арияларга бой бўлган оригинал асар яратди.

Шу важдан Собир Абдулланинг мазкур «Тоҳир ва Зуҳра» драмаси ҳақли равишда фольклор ва ёзма адабиёт ўзаро муносабатининг энг яхши намунаси, ўлмас асар сифатида эътироф этилади.

Турсун МУЗАФФАРОВ
ёзиб олди.

Назм чечаклари

ВАТАНИМ

Тунларингга тўкилсин нурлар,
Осмонингни босмасин булут.
Бағрингдан жой топмай
унсурлар,
Риёзатлар бўлсинлар унут,
ВАТАНИМ.
Дарёларинг бағрига сиғмай,
Ҳайқирмоқни қилсинлар одат.
Парвардигор нурини йиғмай,
Кўксинг узра сочсин саховат,
ВАТАНИМ.
Бахт шамоли ўтиб уйма-уй.
Бахтталабга улашсин эҳсон.
Яратилсин шундайин бир куй,
Тинглаб элдан чекинсин
армон,
ВАТАНИМ.
Она замин тинч нафас олар,
Шул нафасдан яшар келажак.
Машаққатлар аста йўқолар,
Нигоҳларда бахтлар кулажак,
ВАТАНИМ...

АРМОНЛАРИНГ СУВГА АЙТ...

Армонларинг сувга айт,
Хасдай оқиб кетсинлар.
Йўл-йўлакай умидвор,
Ортга боқиб кетсинлар.

Армонларинг сувга айт,
Хасдай оқиб кетсинлар,
Қирғоқларга чирмашиб,
Нола тақиб кетсинлар.

Армонларинг сувга айт,
Хасдай оқиб кетсинлар.
Орзуларинг йўлига,
Чироқ ёқиб кетсинлар.

Армонларинг сувга айт,
Хасдай оқиб кетсинлар.
Икки дилнинг бахтидан,
Элни воқиф этсинлар.

Армонларинг сувга айт,
Хасдай оқиб кетсинлар.
Бахт аталмиш каломнинг,
Мағзин чақиб кетсинлар.

Армонларинг сувга айт...

Нуриддин АМИНЖОН.

Республика ўқувчилар саройи қошида бир неча йиллардан бери иш олиб бораётган «Чаман» фольклор этнографик дастасининг довруғини кўпчилик билади. Дастада шаҳримиз мактабларида таҳсил кўраётган санъатга ихлосманд қизлар ва болалар фаол иштирок этадилар. Халқимиз кўп йиллардан бери севиб ижро этадиган қўшиқларни, рақсларни қунт билан ўрганадилар. Дастанинг бадиий раҳбари Азимжон Азизов болаларга ҳамиша бош-қош.

СУРАТДА: «Чаман» қизлари рақс ижро этмоқдалар.

Равиль Альбеков олган сурат.

Атоқли бастакор Тўхтасин Жалиловнинг 100 йиллиги олдидан

«РАВШАН ВА ЗУЛХУМОР» ЯНА САҲНАДА

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қарорига асосан шу йилнинг ноябрида Муқимий номидаги Ўзбек давлат мусиқали театрида атоқли бастакор, Ўзбекистон халқ артисти Тўхтасин Жалилов таваллудининг 100 йиллигига бағишланган хотира кечаси ўтказилади. Шу кунларда театр ижодий жамоаси қутлуғ санага пухта ҳозирлик кўрмоқда.

— Бир гуруҳ санъаткорларимиз илгари театримиз саҳнасида жуда кўп марта қўйилиб, томошабинлар олқишига сазовор бўлган «Равшан ва Зулхумор» мусиқали драмасини қайта саҳналаштиришга қизғин киришганлар, — деди ижодий жамоа бош режиссёри, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби Носир Отабоев. — Бу ишимиз ҳам юбилейга туҳфамиз бўлади, негаки мазкур пьеса муаллифи отахон драматургимиз Комил Яшин бўлса, асар мусиқасини устанинг ўзлари басталаганлар...

Бош режиссёрнинг гапига қараганда «Равшан ва Зулхумор»ни қайта саҳнага олиб чиқиш юзасидан репетиция аллақачон бошлаб юборилган. Саҳнага олиб чиқувчи режиссёр Носир Отабоевнинг ўзи.

Агар мазкур саҳна асаридаги Равшан қиёфасини яратиш актёрлардан Насриддин Рустамов ва Мирзо Азизовга топширилган бўлса, Зулхуморни кўнгилдагидек талқин этиш устида кўпгина асарлардаги бош ролларни муваффақиятли ўйнаган иқтидорли актриса Зулайхо Бойхонова, шунингдек, бу йил Маннон Уйғур номидаги Тошкент Давлат санъат институти мусиқали драма бўлимини битирган Дурдона Юсупова ва Тошкент Давлат консерваториясини тамомлаган ёш актриса, хонанда Хуррият Суюновалар банд бўлишмоқда.

Ўз ижодий фаолияти давомида қатор мусиқали драмаларда бош қаҳрамон ролини қойилмақом қилиб ўйнаб, кўпчиликка манзур қила олган Ўзбекистон халқ артисти Маҳмуджон Ғофуров, республикада хизмат кўрсатган артист Файзулла Аҳмедовлар бу сафар Гўрўғли образини маромига етказиб гавдалантириш мақсадида изланмоқдалар.

Талабчан томошабинлар ушбу асардаги мушфиқ она ролида театрнинг етакчи актрисаларидан, Ўзбекистон халқ артисти Фароғат Раҳматова, республикада хизмат кўрсатган артистлар Наима Пўлатова, Марям Ихтиёрова, Адиба Мирзаева ҳамда актриса Дилором Сафоеваларни кўриб, улар санъати, маҳоратидан баҳраманд бўладилар. Қолган ролларни театрнинг бошқа актёр ва актрисалари ижро этадилар.

Ўзбек миллий мусиқамиз санъати ривожига баракали улуш қўшган устоз санъаткор Тўхтасин Жалиловнинг 100 йиллик хотираси кечасида илк бор намойиш этиладиган «Равшан ва Зулхумор» спектаклида янграйдиган мусиқалар учун масъул, бош дирижёр, Ўзбекистон халқ артисти Наби Халиловдир.

Биз бош режиссёрдан нима учун у ёки бу биргина роль учун икки, уч, ҳатто ундан зиёд актёр ёки актриса танлангани сабабини сўраганимизда: «Атайин шундай қилдик», — деди у сўзида давом этиб, — биринчидан, ижрочилардан ҳеч бирининг кўнгли қолмайди, иккинчидан, бу ишимиз ўзига хос танлов вазифасини ўтайди. Негаки, қайси актёр ёхуд актриса ўзига топширилган ролни юксак маҳорат билан қиёмига етказиб ўйнаганини томошабин ўзи кўриб, билиб олади. Муайян ижронинг ҳақиқий баҳосини берадиган ҳам ана шу синчков томошабиндир.

Музаффар ТУРОБОВ.

СУРАТДА: бундан бир неча йиллар олдин зўр муваффақият билан Муқимий театри саҳнасида қўйилган «Равшан ва Зулхумор» томошасидан лавҳа. Зулхумор — Ўзбекистон халқ артисти Фароғат Раҳматова, Равшан — Ўзбекистон халқ артисти Маҳмуджон Ғофуров.

Дилкаш суҳбатлар

УСТА ТАЪЛИМИДАН МИННАТДОРМИЗ

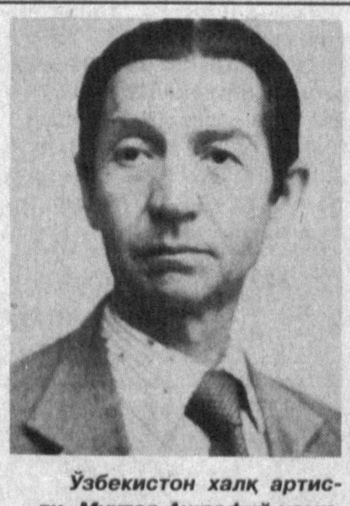

Ўзбекистон халқ артисти, Мухтор Ашрафий номидаги Тошкент Давлат консерваториясининг профессори, Давлат мукофоти совриндори, бастакор Сайфи Жалилнинг номини юртимизда эъзоз билан тилга оладилар. У яратган ўнлаб қўшиқлар, мусиқали драмалар, опералар маданиятимиз ривожига катта ҳисса бўлиб қўшилган... Сайфи Жалил ҳақида гап кетганида «Уста Тўхтасин Жалиловнинг таълимини олганда» деб қўйишади.

— Тўхтасин Жалилов билан қандай танишгансиз?

— 1947-1948 йиллар эди. Муқимий номидаги театр Янгийўлдан Тошкентга кўчиб келганди. Ўшанда мусиқали драмалар қўйиларди. Одам демаганингиз тўлиб кетарди. «Офтобхон», «Тоҳир ва Зуҳра», «Равшан ва Зулхумор» жуда машҳур бўлиб кетганди.

Театрнинг Жанггоҳда ёзги биноси бўларди. Болалар билан бир амаллаб театрга кирардик.

Танаффус бўлганида, табиийки, ҳамма ҳовлига чиқарди. Тўхтасин ака ҳовлида танбур чертиб ўтирарди. Ундан сал нарирокда бизлар ўтирардик. Ҳатто бошқалар билан гаплашганини ҳам эшитардик.

— Ҳа, уста, яна куйга соляпсизми? — сўраб қоларди биров.

Уста бош ирғаб қўярди. Кейин билсам Тўхтасин ака ўз ижодига жуда қаттиққўл экан. Мусиқали драмалардаги бирон қўшиқдаги битта парда ёқмай қолса ҳам, қайта-қайта сайқал бераверарди.

— Устоз-шогирд бўлганингиз қачондан бошланган?

— Тўхтасин ака билан мени машҳур санъаткор, халқ артисти, Давлат мукофоти соҳиби, ўзбек булбули Ҳалима Носирова таништирган. Ҳамза номидаги мусиқа билим юртида ўқирдим. Ҳалима опаникида турардим. Тўхтасин ака бу ерга кўп келиб турарди. Бир галги учрашувда Ҳалима опа:

— Шу боладан бир нарса чақадиганга ўхшаб турибди. Бир эшитиб кўринг, — деди.

Аввал «Тановар»ни кейин «Гулбаҳор» куйини чалдим. Уста кўнглимни кўтариб, бир-икки оғиз илиқ сўзлар айтдилар.

— Илк қўшиғингизнинг юзага чиқишида уста кўп меҳнат қилганини айтмадингизку!

— Андак сабр айласангиз барчасини айтаман. Шундай қилиб Ҳалима опага ашулалар тайёрлаб бера бошладим. «Эй ёр, хуш келибсиз», «Хону васлинг», «Айтаман» каби қўшиқларнинг яратилишида Ҳалима опа мен билан баробар ишладилар.

Бир куни икковимиз машқни авжига чиқариб турган эдик Тўхтасин Жалилов келиб кузатиб турган эканлар.

— Чал, ўғлим, чал, — деди уста, — оҳ, оҳ, жуда ажойиб ашула бўлибди. Менинг дилу жоним бўлибди. Номи нима?

— «Эй ёр, хуш келибсиз», — дедим.

Шундан кейин устанинг менга эътибори баланд бўлиб қолди. Бадиий кенгашда ҳам қўшиғимни қаттиқ ҳимоя қилди. Бир-иккита кенгаш аъзолари рўйхуш бермагандек қилиб:

— «Чорзарб»га ўхшаб қолибди, — дейишувди, уста ўрнидан туриб кетди.

— Бир одам қўли пардага бориб, бир қўшиқ ёзиши осон гапми ахир! Уни қўллаш керак, — дедилар. Шу-шу Тўхтасин ака менга устоз бўлиб қолдилар.

— Тўхтасин аканинг чала ишини ҳам давом эттирган экансиз...

— Опа айтиб қолдилар бир куни: «Устанинг чала бир иши бор. Шуни бир кўрмайсизми?» Суриштирсам «Гул ва Наврўз» мусиқали драмаси экан. «Қўлимдан келармикан» дедим. Хуллас, 60-йилларнинг охирида премьера бўлди. Томошабинлар яхши қабул қилишди. Қатор вилоят театрларида қўйилди.

— Энди яна бир савол, кўнглингизга олмайсиз-да: Тўхтасин ака тўйингизга бош бўлгани ростми?

— Рост, Яшин домланинг уйида ўтириб маслаҳат қилганмиз. Совчиликка Ҳалима опани юбордик. Опа ҳам бир боришдаёқ патир синдириб келдилар.

— Тўхтасин, — деди Яшин ака, — ўзингиз бош бўласиз тўйга. Ота-онаси йўқ.

Тўхтасин ака тўйнинг бошидан охиригача тик оёқда туриб хизмат қилдилар. Отам ўрнида ота бўлдилар. Ҳатто тўй оқшомини ҳам ўзлари якунладилар. Худога шукур, мана Роза билан ували-жували бўлиб кетдик.

Тўхтасин Жалилов ана шундай буюк инсон эди. Буюк санъаткор эди. Унинг таълимини олганлар бир умр миннатдормиз.

Устоз хотирасига бир назм машқ қилгандим, хўп десангиз шуни ўқиб берсам.

УСТОЗ ТАВАЛЛУДИ

Ҳар ишнинг бор битта улуғ
сарбони
Сарбонсиз карвонлар нобуд
бўлади.
Тўхтасин устанинг келди замони,
Уста бугун роса юзга тўлади.
Мусиқамиз ўз ривожин топганда,
Ҳар мусиқа садосида у тирик.
Ҳар япроқни шаббодалар
ўпгандек,
Қувончимиз, ташвишимизга у
шерик,
Фарғонача мақомни куйлаганлар,
Мусиқамиз равнақин ўйлаганлар.
Мусиқани саҳнага пайванд қилиб,
Ижрочилик сиридан сўйлаганлар.
Тоҳир-Зуҳро, Зулхуморлар,
Нурхонлар,
Эл қалбига кириб борган айтиб
сўз.
Айтаверсам Алпомиш,
Офтобхонлар,
Эл аро ардоқда яшайди ҳануз,
Мусиқада устоз сермаҳсул эди.
Мусиқада тадбирлари мўл эди.
Сизга айтсам бекитмайин очиғин,
Уста қўли гавҳар мисол қўл эди.
Мусиқада тетапоя йилларим,
Илҳомланган эдим устоз сўзидан.
Куйиб олдим унинг насиҳатларин,
Ижодимда юрдим дадил йўлидан.
Ўз фикримни шеърга солдим
дўстларим.
Узр этинг уни каму кўстларин:
Сайфи Самарқандий дейди
кўксида қўли:
«Руҳингиз шод бўлсин устоз
Тўхтасин!»

Темур УБАЙДУЛЛО ёзиб олди.

Ўзбек адиблари — «Оқшом» учун

МИРМУҲСИН,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси.

ТУРОН МАЛИКАСИ

(Тарихий романдан парча)

Анча йиллардан буён ёзилиб, устида иш кетаётган ушбу тарихий роман асосан X-XI асрларда подшоҳ Нўштагин Гарчоий (1077-1097 мелодий) ва унинг фарзандлари Қутбиддин Муҳаммад Хоразмшоҳ (1097-1128 мелодий), Аълоиддин Муҳаммад — Отсиз (1128-1156 мелодий) Шош қалъаси ҳокими Амир Саид даврига таааллуқли бўлиб, парчаланиб кетган Туронзаминни бир туғ остига бирлаштириш, мустақиллик курашларига бағишланган. Шарқдан Ғаюрхон — қорахтийлар, жанубдан салжуқийлар — султон Санжар Туронзамин ва Хоразмни мутеъликда тутиб келарди. Икки буюк оға-ини дарёлар — Сайхун ила Жайҳун бир-бирига ёв бўлиб, улар оралиғидаги Самарқанд, Бухоро, Шош, Гурганж, Ахси, Кешу Термиз, Ўшу Ўзгану Хўжанду ўтрор... қалъа-ю шаҳарларнинг бир-бири билан яқинлашуви, айни вақтда Туронзамин саркардаларидан амир Алп-Арслон ва бошқаларнинг заминга садоқату мустақиллик учун курашлари бу рўйи заминнинг ўша даврдаги гўзал ва жасоратли қизи — малика Шоҳсанам, уни мажнунона севган Алп-Арслон ҳаёти иштиёқ билан тасвирланади...

Қуйида шу романдан бир бобни оқшомхонлар эътиборига ҳавола этамиз.

АҚЛ ЁШДА ЭМАС, БОШДА... ЛАШКАРНИ ИСЛОҲ ЭТИБ ҚАЙТАДАН ТУЗМОҚ — ЗАРУРАТ! МУҲАББАТ ҚЎРҚЎВ БИЛМАС...

1.

Ҳамма замонларда ҳам сўз — олтин, сукут — гавҳар бўлган... Подшоҳга ёқаман деганлар бунга амал қилган.

Ҳамсуҳбати сўзларини диққат билан тинглаб, чуқур мушоҳада қилишга одатланган амир Музаффар Тамғоч баланд бўйлик, ориқ, кўзлари ичига кирган, шоп-мўйлаблик кимса. Асли бухоролик амирлар зотидан бўлиб, кўпроқ шаҳзода Йинол-тегин ҳазратларининг ишончини қозонганлиги туфайли лашкарда мингбоши, Хуросон жангида амир Алп-Арслон ёнида туриб, катта жасорат кўрсатгани учун иқтоъга муяссар бўлган. У эллик ёшларга бориб қолган, ринт табиатли, қисқа сўз, доимо салоҳ осиб, тантанавор юришни ёқтирар. Кўплар бунга ўрганиб, ясаниб юриши ҳам сезилмасди. Камсуханлиги, итоаткорлиги билан подшоҳ олдида ҳам эътибор топган. Гап инсон қиёфасида эмас, лекин бу новча саркарда ғуладан келган икки олий мансабдорни, яъни Абужаъфар билан Али Аҳмад бин Катавозе ҳазратларини жини ёқтирмасди: бирлари ўша «Ноғарақорин», бирлари ўша индамай сузадиган «Каркидон» лақабли эдилар.

Ваъдага кўра чоршанба куни амир Алп-Арслон ўз тавачиси[1] сардор Шодмонқул Даббек билан Усан-Тусан бўлиб, отда амир Музаффар Тамғоч ҳазратларининг Гурганж қалъаси яқинидаги боғига кириб келишди. Дарҳақиқат амир подшоҳ кийдирган зарбоб чопону кумуш нақшлар қадалган камар ва олий ҳазрат инъом этган кумуш сопли шамшир, бошда жиғадор бўрк... Хуллас чинакам сипоҳсоълар[2] қиёфада ғердайиб кириб келди. Бу, албатта амирнинг қисман ёш — ғўрлиги бўлса, иккиламчи амир Музаффар мана шундай юришни ёқтириши сабаб бўлган эди. Амир ўз тавачиси билан отда катта дарбозадан ўтиб, кенг қўрғонга киргач, бунда тайёр турган ходимлар уни отдан туширишди. Сал нарироқда, олди гуллар билан ўралган пешайвонда турган амир Музаффар ҳам дарҳол ҳовлига тушиб, амир билан қўл беришиб, қучоқлашиб, кўкрак беришиб омонлашишди. Икки амир ҳам ясаниб, заррин либосу саркардалар бўрки, камарларида дандон сопли шамшир осишган эди. Улар тезда ичкарига кирмай, ёнма-ён юриб, боғни сайр этишди. Ер этаги — пастликда оқаётган сой томон йўл олишди, орқадан келган мулозимларни қайтариб юбориб, биз ҳоли гаплашамиз, ишорасини қилишди. Ҳовлида шай бўлиб хизмат қилаётган йигитлар тезда ичкарига кириб, қораларини кўрсатишмади. Гап асосан лашкарни ислоҳ этиш, сардорларни ўзгартириш, Бағдоду Дамашқдан қурол-яроғ, туркман элидан чопқир отлар сотиб олиш, шунга ўхшаган гаплар устида кетарди. Улар гужум дарахтлари, баланд ўсган соябон гуллар оралаб юришди. Худди шу лаҳза буралиб, муздек оқаётган арно[3] лабида, рошда[4] ўтириб, оддий бўз либосда ёқалар очиқ, оёқларини сувга солиб, ўтўланлар узра ўтириб бир-бирлари билан ҳазил-мутойиба гаплар айтаётган ялангоёқ, бўйи етган икки гўзал қизга кўзлари тушди. Бу, амирнинг чўрилари, хизматкор ёш жувонлар хаёл қилиб, амир Алп-Арслон бепарво ўтиб кетаётган эди, амир Музаффар тўсатдан уларга мурожаат этди:

— Қизим, ҳой қизим! Бу зот амир ҳазратлари. Туриб салом бермайсанми!

— Ассалому алайкум! — оддий хизматкор чўри либосидаги балоғатга етган, кулиб турган хуш чирой қиз дарҳол ўрнидан туриб, эгилиб тантанавор кийинган ёш лашкарбоши амир Алп-Арслон ҳазратларига салом берди. Шу лаҳза ёқалари очиқ, оёқяланг иккинчи ёш гўзал ҳам шошмасдан, эркаланиб ўрнидан турдида икки амирга бош эгиб салом берди. Амир Алп-Арслон дарҳол жавоб қилди-ю иккинчи ёқавайрон қизга бақадек тикилиб, лол қотди. Унинг аъзойи бадани жимирлашиб, турган ерида боши айлангандек бўлди.

— Бу сизмисиз, маликам?

— «Малика» деб мени зарларга ўрай берманг, баҳойимни оширманг, ҳазрат, мен дугонамнинг дугонасимен... Деҳқон қизимен... — У одатдагидек чап қошини учирди. Бу ғоятда чиройли, беихтиёр бўларди. Қалам қошлар ханжарга айланиб, Алп юрагига санчилди. Шоҳсанам яна эркаланди.

— «Деҳқон қизи» бўлсангиз бўлаберинг, аммо оёқни совуқ сувдан олинг, шамоллайсиз! Ерда ўтирибсиз, бу қанақаси!

— Қизим, бор, маликамизнинг оёқ кийимларини, либосларини олиб кел. Бир пиёла иссиқ чой келтирсинлар! Ёшлар шунақада, соғлиқни ўйлаш керак! Мен бориб айтай, амир ҳазратлари... — деди амир Музаффар халфиллаб, шошиб. У маликанинг бунда келиб қолганини билмаган. Қизига кўз ташлади. Кейин ота-бола ичкари ҳовли томон кетишди. Малика Шоҳсанам амир Музаффар қизига яширинча хизматкор аёлни юбориб, келишини маълум қилган эди.

— Дам сочингизни яшириб улоққа кирсангиз, дам сорбозлар либосини кийиб, шамшир кўтарсангиз, дам бунда «деҳқон қизи» бўлиб, оёқяланг, ёқа очиқ, турпоққа беланиб ўтирсангиз, сиз қандақа маликасиз!? Шаҳзода ҳазратлари эшитсалар нима дейдилар!?

— Шаҳзода ҳазратларидан ғам еманг, дугонамникига, амир Музаффар Тамғоч ҳазратлари боғига борамен, деб рухсат сўраганман! Биз рухсатсиз юролмаймиз... Дугонамнинг номи ҳам сизнинг муҳтарама онангиз номларида — Қутлуғбека. Биз у билан жуда яқинмиз, бу боғга илгари ҳам келганмен. Дугонам гўзал, у сизга ёқадими?.. Мана шу ерни, оқар сувни яхши кўрамен. Тушунтиролдимми, ҳазрат?

— Ҳа, тушунтиролдингиз.

— Амир ҳазратларининг қизларини кўрдингиз, гўзал ва ақиллик... шўх. Сизга ёқадими?

— Сизгачи?

— Ёқади!

— Ёқса ўйнайберинг... Чўмилинг... Менга сиз ёқасиз. Фақат сиз! Фақат!.. Фақат!.. Муғамбирликни қўйинг, маликам, мен сизни севаман!

— Ҳазрат! Мен шаҳзоданинг хасмимен... Бундай гапларни ўйлаб сўйланг. Мени унутинг...

1. Тавачи — амирнинг шахсий ҳарбий ходими, ҳимоячиси (адъютанти)
2. Сипоҳсоълар — ҳарбий вазир, лашкарбоши.
3 Арно — анҳор
4. Рош — тепа, қирғоқ.

(Давоми 4-бетда).

ТУРОН МАЛИКАСИ

(Тарихий романдан парча)

(Бошланиши 3-бетда).

— Тирик эканимни, унутмаймен! Фақат сизнинг билан тирикмен. Бу, қисмат... Аллоҳ бизни қўшмаган экан. Муҳаббатимни ҳам, борлиғимни ҳам Аллоҳ ўзи яратди, ўзи билиб турибди. Жазо берган Аллоҳ бир куни бандасини гуноҳидан ўтар...

— Бугун бу ерда на гап бўлади? — Шоҳсанам гапни бошқа ёққа бурди. — Амир ҳазратлари, ҳозир ота-бола келиб қолишади, тезроқ айтинг! Нега ясаниб келдингиз! Меҳмон яхши либос билан кутиб олиниб, ақл билан кузатилади, дейдилар. Сиз, ҳазрат ҳам отдан йиқилгандай ясанибсиз?

— Маликам, мени бунда келишимни қаёқдан билдингиз? Бу, сир-ку!

— Менинг айғоқчиларим сизникидан яхшироқ ишлайди. Менга бу ерга келишингизни маълум қилдилар... Кўрдингизми, мен дилимни очиқ айтамен. Бошқа мақсадингиз ҳам бор... Дугонам ақллик ва гўзал...

— Лашкарни ислоҳ этиб, янги қудратли қўшин тузмоқ, чет элдан қурол-яроғлар, от-аравалар сотиб олмоқ... Мана шундай гапларни амир ҳазратлари билан маслаҳат қилмоқчимен.

— Фақат шуми?

— Шу !

— Қасам ичиб айтинг, амир!

— Қуръони Каримга қасам ичиб айтаман-ки, шу ниятда келдим. Бошқа ниятим йўқ, агар бўлса...

— Бас! — деди малика Шоҳсанам андак қизариб, ўсал бўлгандай бўшашиб, — агар мақсад шу бўлса мен изтироб чекмаймен. Балким сиз ҳазрат билан фахр этамен... Қўшинни янгиламоқ, қуроллар олмоқ бу ғоятда муҳим тадбир!

— Яна бошқа нима бўлмоғи мумкин?

— Айтолмаймен... — деди Шоҳсанам боғ чети шийпон томон кўз ташлаб.

Шоҳсанамнинг оппоқ кўкси, фусункор қошу йирик чарос кўзлари, сарпочанг оёқлари, дудоқларига тикилиб, самарқандий ўймакор устундек ғўдайиб турган амир бир қадам олдинга босган эди, Шоҳсанам орқага тисарилди:

— Амир, ўзингизни тутинг!

— Хўп.

— Мен эркакларнинг ишига аралашмаймен! Лашкарни ислоҳ этмоқ, «тўнка»ларни[1] олиб ташлаб, янги ниҳоллар экмоқ ғоятда муҳим! — деди Шоҳсанам чиройли лабларини ўйнатиб. Унинг овози ҳам ёқимли, бу овоз амирга жон бағишларди.

— Маликам! Сиз эркаклар ишига аралашмаймен, дейсиз, барибир аралашасиз... — деди амир Шоҳсанам билагидан ушлаб. Шоҳсанам жасоратли кимсани ёқтирарди. — Сарбозлар либосини киясиз, улоққа борасиз... Қиличбозлик қиласиз... «деҳқон қизи» бўлиб, оёқяланг далада кезасиз, муздек сувда чўмиласиз...

— Ҳа-ҳа-ҳа-ҳа-а-а!.. Бирдан чақнаб кулди Шоҳсанам. Унинг кулгисини айвондагилар ҳам эшитган бўлсалар керак. Бу суҳбатга халақит бермаслик ниятида амир Музаффар ҳам, қизи Қутлуғбека ҳам сув бўйига қайтиб келмадилар. Улар ҳамма нарсани сезишарди; маликанинг шаҳзода Сулаймоншоҳга кўнгилсизлигини ҳам эшитишган, иккиламчи «подшоҳнинг шаддод, эрка, ўз сўзли келини»ни ранжитмаслик, айни вақтда маликанинг бу хонадонга ташрифи уларни ғоятда руҳини кўтариб, фахрлантирарди. Шу сабабли ҳам, гўё шариатга мос келмасада, «ўз гуноҳларини» сезган ҳолда икки ёшни бир лаҳза ўз ҳолига қўйиб бердилар. — Мен эркаклар ишига аралашмаймен!.. Муҳтарам амир, бу сўнгги сўзим! — У елка ташланиб, қадди-қомати ҳаракатланганида кўкси очилиб, нозик беллар буралиб, ўзини кўрсатгандай бўлди, — мен, олтин қафасдаги қушмен... Шундай бўлишимни истайдилар! Аммо, бу қушга ҳам озгина эътибор керакми, йўқми! Тилла қошу зебигардонлар, заррин либослар зилдек бўлиб, пешонамни эзди, бўйнимга осилган олтин занжиру бармоқларимдаги зумраду ёқуту гавҳарлар мени эзиб ташлади... Барчасини ечиб ташладим... Қаранг, қандай ҳузур!.. Сиз бўлсангиз, ҳурматли амир, устингизга бир батмон юк ортибсиз! Ҳа-ҳа-ҳа-ҳа-а!

— Юк ортибдилар... денг, мен бечоранинг... — икковлари баробар яна кулиб юборишди. Амир ўз устидаги заррин тўн билан қиличига боқди, яна кулди:

— Тўғри айтасиз, маликам, бу юклар нега керак! Амир Музаффар ҳазратлари шундай «юк» билан ясаниб юришни хуш кўрадилар, шу сабабли фақат... Ҳеч кимса йўқ, кел, маликам, сени бир ўпай! Соғиндим... Раҳминг келсин... — Амир Шоҳсанамнинг қўлларидан тутмоқ бўлди, аммо у сув ёқалаб қочди. Амир қувлаб борди-ю яна жойида тўхтаб, айвон томонга аланглади.

— Кап-катта амирлашкарнинг қиличини осилтириб мени қувиб юришига қаранг! — деди хахолаб, ҳеч кимдан ҳайиқмай Шоҳсанам. У «осилтириб» сўзига урғу бериб, тоза кулди. Подшоҳми, гадоми, сарбозми, саркардами, барибир инсон. «Олтин қафас» ичидаги Шоҳсанам учун ҳамма нарса муҳайё, лекин эрининг бепарвою беэътиборсизлиги, ланжлиги, эркаклигининг сустлиги... Шоҳсанамни аянч аҳволга солиб қўйган эди. Эрга тегсаю ҳалигача чинакам эр нималигини билмаса! Ғунча очилиб, гуллари тўкилаётган бўлса... Бундан ортиқ азоб борми! Шарм-ҳаё ёш маликани ўзининг совуқ панжалари билан бўғар, тун бўйи ухламай тўлғаниб чиқарди... Юрак ноласини кимга айтади бу гўзал! Ахир у ҳам инсон-ку! Агар унинг ҳислари ошкор бўлиб қолгудай бўлса уни «эрсак» деб ҳақорат қилишлари, миш-мишлар тарқатишлари ҳам аниқ. Сарой — миш-мишлар кони... Айниқса Сарвиноз бекага қиёс этсалар, бундан даҳшатли нарса борми! Ҳеч бир кимса валиаҳд шаҳзода Сулаймоншоҳ хотинга ярамаслигини билмайди, бу гапни тилига чиқарган кимсанинг калласи кетиши аниқ. Шундай экан, нега уйланасан, дейдиган кимса йўқ. «Агар отам ҳаёт бўлганларида мени бу кимсага узатмаган бўлардилар. Подшоҳнинг амри вожиби ҳам бўлмаган эрди...» дерди ўзига ўзи Шоҳсанам. Унинг алам билан йўғрилган ўткир ҳазилларига чидаб, амир бир нима дейишни билмай соқов бўлар, қиличи этик қўнжига чалишиб, халақит берса ҳам барибир қувлар, Шоҳсанамнинг унга «раҳми келгандек» сада гуллар ортида атайи тўхтар, ёш, қайноқ қон амир келибоқ энтикиб бағрига босар, лабларидан энтикиб қайта-қайта ўпарди. Айвоннинг иккинчи қабатига чиқиб олган Қутлуғбека бу ҳолни кўрибоқ оғзи очилиб қотди. Бутун вужуди титраб, қўрқиб кетди.

Наҳотки!?

Севишганлар ўлимдан ҳам қўрқмаслигига ишонди ва иймон келтирди. Амирга ҳам, Шоҳсанамга ҳам ҳаваси келди. Агар бу ҳолни шаҳзода кўрсалар, ҳатто эшитсалар ҳам амир Алп-Арслоннинг боши жаллод қўлида экани аниқ! Шу сабабли тилини тишлади, отасига ҳам, онасига ҳам бир сўз демади, хаёл ила зинапоялардан пастга тушиб, ичкари ҳовлига кириб кетди. Бошига қилич келса ҳам: «Мен ҳеч нарсани кўрганим йўқ, мен ҳеч нарсани билмаймен! Ҳеч нарсадан хабарим йўқ, демоқликни юрагига тугди. «Сўз — олтин, сукут — гавҳар!» деди ўзига ўзи Қутлуғбека.

— Нафақат қурол-яроғ сотиб олмоқ, — деди амир қучоғидан чиққан «деҳқон қизи» нафис бармоқлари билан ёқут лабларини босиб тўлқинланиб, қўрқиб, ҳаяжондан энтикиб, — одамларни ҳам ўйлаш керак!

— Ўйлаймиз... — деди амир унча ўйламаган ҳолда бу сўзни айтиб юбориб, у ҳам ҳаяжонда бутун вужуди жунбушга келиб. Кейин айвон томонга аланглади. Вужудидаги тукларгача тик туриб, ҳис-ҳаяжондан ўзини босолмасди.

— Бу хонадонда хоин йўқ, амир, қўрқманг!

— Қўрқиш йўқ!

— Аллоҳ бизни кечирсин, гуноҳга ботаётирмиз...

— Ҳамма гуноҳ менда, маликам, Аллоҳ ғазабига учрасам, майли дўзах оташида ёнсам, майли...

— Ҳазрат, сиз билан бирга ёнишга тайёрмен! Сизни бир кўрай деб, олтин қафасдан чиқиб, бунга учиб келдим... мана, юрагимни очдим... Сир йўқ! Туронзаминда ҳеч бир мусулмон қиз бундай иш қилмайди, шариатимиз ҳам бунга йўл бермайди! На қилай, амир!

— Ҳамонки, сўз очдингиз, яна такрорлаймен, қочиш лозим! Амалу шаъну шавкатларни бу ёққа ташлаб, Шом мамлакатига қочамиз!!!

— Қочмоқ сизга номуносиб! Бу сўзни тилга олиш ҳам ярашмайди!

Амир Алп-Арслон бошини ерга эгди, сукут сақлади.

1. «Тўнкалар...» — Абужаъфар билан бин Катавозелар кўзда тутилмоқда.

(Давоми бор).

Она заминнинг яккакураш турлари

«МИНГ АСКАР»НИНГ ҚАЙТИШИ

Шарқона жанговар яккакураш турлари — каратэ, таэквандо, кунг-фу, у-шу, айкидо, жиу-житсу ва ҳоказолар ҳақида гап кетганда дарҳол кўз ўнгимизга қийиқкўзли япон, корейс ва хитойлик кураш усталари келади. Ҳақиқатан ҳам, Шарқий Осиё мамлакатлари жанговар яккакураш турларининг ватани ҳисобланади. Аммо, бухороча ва фарғонача миллий курашларимиздан ташқари, ўша япон ва хитойларникидан асло қолишмайдиган, мукаммал «минг аскар» деб номланган жанговар курашимиз борлигини биласизми? Бу кураш тури билан аждодларимиз бундан бир ярим минг йил аввал кенг шуғулланганлар. Айниқса, соҳибқирон Амир Темур даврида бу санъат ўзининг энг юқори чўққисига етган. «Минг аскар» ҳарб илмини чуқур эгаллаган соҳибқирон аскарлари енгилмас қўшиннинг асосини ташкил этганлар. Шу фикрга яқин маълумотларни кўҳна тарихий манбалар ва «Темур тузуклари»да ҳам кўплаб учратиш мумкин. Афсуски, кейинги алғов-далғовли замонлар ичида бетакрор қадриятларимизнинг ажралмас бўлаги бўлган «Минг аскар» жанговар санъати деярли бутунлай унутилиб кетди. Машраб Матёқуб ўғли — республикамизда «Минг аскар» усулларини эҳтиётлаб сақлаб келаётган ягона сулоланинг вакили.

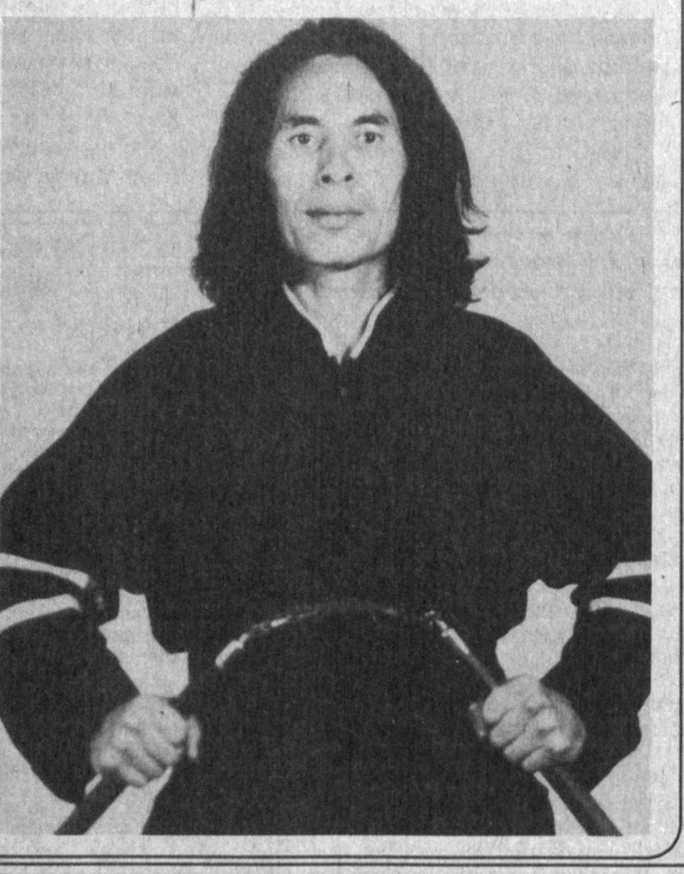

...Жуссаси кичиккина, озғин, аммо кўзлари бургутникидек ўткир боқувчи бу одам бир гуруҳ кишилар ичида яққол ажралиб турар эди. Ўсиқ сочлари патила бўлиб елкасига тушган, эгнидаги «адидас»и, айтиш мумкинки, дарвешона қиёфаси ҳам дарров диққатни тортади. Бу одам усто, яъни «Ма ДЖУ» — Машраб Матёқуб ўғли бўлади. У билан биринчи марта «Алпомиш» саройида, бокс бўйича 18-Осиё чемпионати бўлаётган пайтда танишгандик. Уни кўпдан бери «қўлга туширолмай» юрардим. Машраб ака усто «жангчи» бўлиши билан бирга, содда, самимий ва дилкаш суҳбатдош ҳам экан. Гурунг қизиб кетди, унинг ҳикояси биз учун янгилик, ҳали «теша тегмаган» маълумотлардан иборат эди. Албатта, саволларимиз ҳам кўп бўлса-да, аммо «Минг маротаба эшитгандан бир марта кўрган яхши» дейилганидек, «Минг аскар» усулларини томоша қилиш, бафуржа суҳбатлашиш учун бир кунни белгиладик.

— Сизнинг «Минг аскар» ҳақидаги ҳикояларингиз кўпчиликда турли таассурот қолдирди. Негаки, шу пайтга қадар ушбу жанговар санъат ҳақида ҳеч нарса эшитмаган эдик...

— Бу табиий ҳол. Чунки, чуқур фалсафа, ғоят мураккаб ҳаракатлардан иборат бу санъат билан доимо, мунтазам шуғулланилмаса, унутилиши турган гап. «Минг аскар» бир неча йил ичида эмас, балки асрлар мобайнида аста-секин унутила борган. Агар эътибор берсангиз, бир-биридан озгина фарқ қиладиган миллий кураш бутун Осиё мамлакатларига хос спорт тури ҳисобланади. Япония, Хитой ёки Афғону Эронга борасизми, хуллас ҳар бир мамлакат ўз миллий курашига эга. Лекин жанговар яккакурашлар ҳақида гап кетганда дарров албатта Япония ёки Хитой эсга олинади. Сабаби — улар кейинги ўн йилликлар ичида ўз курашларининг довруғини турли фильмлар ёрдамида оламга ёйдилар. Жанговар яккакураш турларининг бутун-бутун мактаблари, сулолаларининг яхши сақланиб қолганлиги ҳам уларнинг ютуғидир. Аммо тарихда «Буюк ипак йўли» орқали Хитой ва Шарқий Осиё мамлакатлари билан кенг алоқа қилган Туркистонда жанговар санъат туғилмаслиги мумкинми? Йўқ, албатта. Аксинча, «Минг аскар» жанг санъатининг кўпгина усуллари қўшни юртларга ёйилиб, уларда сақланиб қолган.

— Бу жанговар санъатда мингта усул бор деяпсиз. Бу жуда кўп эмасми?

— Мингта усул борлиги рост. Буларнинг ҳаммасини эгаллаган жангчилар «МА ДЖУ» унвонини олиб, «Олтин қурол» билан тақдирланганлар. Бундай баҳодирлардан биттаси мингта одамга бас кела олади деб ҳисобланган.

— «Ма ДЖУ» нима дегани?

— Бунинг маъноси кўп. «Мусулмон аскарлари дунёда жайхун ўлсун», «Мард, адабли, дўст бўл, жабр этма устангга», «Минг аскар» дурдона жанг услублари» ва ҳоказо маъноларни англатади,

— Ҳали «Олтин қурол» билан тақдирланади, дедингиз. У қандай қурол?

— «Олтин қурол» жуда оддий тузилган. Аммо у ҳақиқий баҳодирлар қўлида энг даҳшатли яроғ бўлиб ҳисобланган. Негаки, унга эришиш учун «Минг аскар» жанговар санъатини тўлиқ ва мукаммал эгаллаши лозим бўлган. Бу қурол соф олтиндан ясалиб, оғирлиги 5 килограмм келади. Уни соҳибқирон жанговар санъатни аъло даражада эгаллаганларга совға тариқасида қўшинидаги 5 минг нафар баҳодирга берган.

— Демак, беш тонна соф олтин қўшин билан бирга бўлган...

— Шундай. Табиийки, «Олтин қурол» пўлат қиличларга бас келолмайди, уни осонгина чопиб ташлаш мумкин. Аммо бу қуролнинг соҳиблари ғоят маҳоратли бўлганлар. Чунки бу аслаҳа жангчининг обрўси, шаъни ва бойлиги ҳисобланган.

— «Минг аскар» санъатининг айнан Амир Темур даврида гуллаб-яшнаганлигини қандай исботлайсиз?

— Тарихий манбаларда соҳибқирон жанговар ҳаётининг бошларида Чакчак дарасида эришган ғалабаси ҳақида маълумотлар бор. Ўша жангда Амир Темур ўз аскарларидан беш баробар кўп сонли душман устидан бирор талафотсиз зафар қучган. Бундай ғалабага махсус жанговар ҳозирликсиз эришиш мумкинми?

— Машраб ака, бу санъатни сиз кимдан ўргангансиз?

— «Минг аскар» услублари ота-боболаримиздан оиламизга мерос бўлиб қолган. Отамнинг айтишларича, боболарим асли шаҳрисабзлик бўлишган экан. Ҳокимият тепасига шўролар келгач, улар Қорақум чўлига кўчиб кетганлар. Биз ҳам ўша ерда туғилиб, ўсганмиз. Ўтган йиллар ичида «Минг аскар» санъати билан фақат оиламизда отам раҳбарлигида мунтазам шуғулландик.

— Оилада неча киши «Минг аскар» усуллари билан шуғулланасизлар?

— Бу сир. Ака-укаларим, фарзандларим ҳам мунтазам шуғулланадилар. Аммо аниқ сонини айтиш шарт эмас.

— «Минг аскар» санъатини қачон кенг намойиш эта бошладингиз?

— Мен бунга Мустақиллигимиз туфайли имконият топдим. Ундан аввалги чиқишларимиз қаттиқ тақиқланган эди. Бир неча йил аввал Россия, Украина, Туркманистон ва Тожикистонда «Минг аскар» усулларини муваффақиятли намойиш этдим.

— Бундан кейинги режаларингиз қандай?

— Яқинда 50-мактаб-лицейда тўгарак очиб, ишни шогирдлар етиштиришдан бошламоқчиман. Агар пойтахтда махсус «Минг аскар» жанговар санъати марказини очишга эришсам, ишларим анча ривож топган бўларди. Кейинроқ бу ишлар маромига тушиб олгач, шаҳардаги бирорта нуфузли томошагоҳда катта кўргазмали чиқиш уюштириб, унга отам, амакиларим ва ака-укаларимни ҳам таклиф этиб, ҳақиқий «Минг аскар» дурдона жанг санъатини халққа намойиш этардим. Менинг отам — ёши 100 дан ошган мўйсафиднинг қанчалик эпчиллик ва шиддат билан машқларни бажаришини кўрган баъзи «шубҳа аҳллари»нинг гумонларига менимча ўрин қолмасди. Мақсадим «Минг аскар»ни халққа қайтариб, жаҳон аро танитишдир.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ суҳбатлашди.

ИБРАТЛИ ҲИКОЯТЛАР

ХЎРОЗ ВА ГАВҲАР

Бир хўроз донлаш учун зўр бериб тупроқни титар эди. Ногаҳон тупроқ ичидан қимматбаҳо гавҳар чиқиб қолди. «Э воҳ, — афсус билан қичқирди хўроз, — бунинг ўрнига бир дона гуруч чиқса ҳам майли эди. Мен учун юзлаб гавҳардан бир дона гуруч минг бор афзалдир».

Баъзи нодон кишилар ўзларига фойда келтирадиган нарса учунгина интиладилар. Уларнинг олдида нафис санъат асарлари ёки қимматбаҳо ашёларнинг қадри бўлмайди.

ИТ ВА ЎҒРИ

Ўғри бир кишининг уйини урмоқчи бўлди. Уй хожасининг ити бу ҳолни пайқаб вовиллаб шовқин кўтарди. Шунда ўғри итни тинчитиш учун бир бурда нонни унинг олдига ташлади. Ит ўзича ўйлаб: «Бир бурда ноннинг роҳатини деб ўз хожамга хиёнат қилмайман» деб ўғрини маҳалла-кўйга фош қилди.

Бирор киши лаганбардорлик қилиб, ширин ва ёқимли сўзлар айтса, совғалар берса ёки туҳфалар юборса ундай кишидан шубҳаланмоқ лозим.

БУРГУТ ВА ҚАРҒА

Бир бургут қўйнинг боласига ҳамла қилиб, чангали билан кўтарилиб учиб кетди. Буни кузатиб турган ўрмон қарғасининг ҳаваси жўш уриб кетди ва бургутга тақлид қилмоқчи бўлиб, ўтлаб юрган қўйга чангал солди. Бироқ панжалари қўйнинг жунига илиниб қолиб қанча уринмасин чиқара олмади. Чўпон келиб уни тутиб олди ва болалари зерикмасин учун уйига олиб кетди. Болалар қарғани кўриб отасидан: «Бу қушнинг номи нима?» деб сўрашди. Отаси: «Унинг номи қарға эди. Бироқ бундан ярим соат олдин ўзини бургут деб тасаввур қилди. Мана энди у ўзининг ким эканлигини билиб турган бўлса керак» деб жавоб берди.

Ҳар бир инсон қудрати ва истеъдоди кўтарадиган ишга қўл урмоғи керак. Ўз ақлу идроки ва кучига қараб иш тутмаган киши эл орасида кулгига қолади.

ОЧКЎЗЛИК

Бир боғбон бировнинг боғини парвариш қиларди. Боғда бир олма дарахти бўлиб, меваси жуда ширин эди. Шунинг учун боғбон бу олма дарахтини бошқа дарахтларга нисбатан кўпроқ эъзозларди. Меваси пишиши билан шаҳарга боғ эгасининг ҳузурига териб олиб борарди. Бу гал ҳам боғ эгаси келтирилган олмадан татиб кўриб ғоят хурсанд бўлди ва олма дарахтини кўчириб шаҳардаги ҳовлисига ўтказишни буюрди. Кўчирилган олма дарахти қуриб қолди. Очкўз боғ эгаси олманинг боридан ҳам маҳрум бўлди.

Барча нарсага эгалик қилишни истовчи очкўз ва хасис кишилар ёмон феъллари туфайли қўлларида боридан ҳам ажраб қоладилар. Борига сабр қилмаган бундай кишилар насибаси доимо ғам ва андуҳ бўлади.

ДИЛИ БОШҚАЮ ТИЛИ БОШҚА

Бир тўда овчилар тулкининг орқасидан қувиб келардилар. Қочиб келаётган тулки йўлда дуч келиб қолган деҳқондан илтимос қилди: «Мени овчилардан яширсанг ажойиб олижаноблик қилган бўлардинг». Деҳқон тулкини уйига яширди. Чопиб келаётган овчилар тулкининг қаёққа кетганини деҳқондан сўрашди. Деҳқон билмаслигини айтди. Аммо иккинчи томондан қўли билан ишора қилиб, тулкининг уйда эканлигини билдирди. Бироқ овчилар унинг қўл ишорасини тушунмай чопиб кетдилар. Бу ҳолни кузатиб турган тулки деҳқон ишорасини сезиб қолди. Шунинг учун деҳқонга лом-мим демай йўлга тушди. «Эй ношукр тулки, — қичқирди деҳқон, — яхшилигимга раҳмат айтмай қаёққа кетяпсан?». Тулки унга ўгирилиб; «Агар қўл ҳаракатинг садоқатда тил билан ҳамдам бўлганда шукр адосини бажармай туриб кетмаган бўлардим» — деди-да йўлга равона бўлди.

Шундай одамлар ҳам борки, уларнинг сўзи билан тутган ишлари бир-бирига зид бўларди. Тилида яхши гапириб, қуюқ ваъдалар берса-да зум ўтмай орқасидан бошқача иш тутадилар.

Иззат АҲМЕДОВ.

Йўлкаларга тўшалади оҳиста-оҳиста куз япроқлари.

Рустам Шарипов олган сурат-лавҳа.

Саломатлик маркази огоҳлантиради

БЎҒМА КАСАЛИГА УЧРАМАСЛИК ОМИЛИ

Бўғма (дифтерия) — жуда хавфли касалликдир. Касалликнинг микроби ҳаво томчи йўллари орқали бемордан соғ кишига ўтади. Бемор нафас олганда, йўталганда, аксирганда атроф-муҳитга касаллик микробларини тарқатади. Касаллик иситманинг кўтарилиши, томоқда бирмунча оғриқ билан бошланади. Бўғиқ йўтал пайдо бўлади. Нафас олиш ва ютиш қийинлашади. Томоқ ва бўйинда шиш пайдо бўлади. Бундай беморларга зудлик билан тиббий ёрдам кўрсатилмаса бемор бўғилишдан ёки унинг асоратларидан ҳалок бўлиши мумкин.

Аҳоли ўртасида томоқ оғриғини кўпчилик оддий бир касаллик ҳисоблаб турли усуллар билан даволамоқчи бўладилар, яъни томоқни керосин билан артадилар, «йод», «зелёнка» суртадилар, бармоқ билан бодомсимон безларини эзиб йирингини йўқотмоқчи бўладилар. Бу ишлар ўта заҳарлидир ва асосий касаллик билан бир қаторда қўшимча асоратлар келтириб чиқаради. Ўз вақтида эмлатилган бола бўғма касалига учрамайди. Демак бу касаллик билан курашишнинг омили ўз вақтида эмлаш ишларини ўтказиш ва мабодо касаллик белгилари пайдо бўлса зудлик билан шифокорга мурожаат қилишдир.

Шаҳар саломатлик маркази.

Савол сиздан — жавоб бизлан

ОРОМИ ЙЎҚ РОДНИНА

Қачонлардир фигурали учиш бўйича биринчиликлар бўлганида Ирина Роднинанинг чиқишларини мароқ билан томоша қилардик. Ҳозир шу аёлнинг қисмати қандай кечяпти? Ўзи қаерда яшаяпти, жуда билишни хоҳлардик.

Барно СУЛАЙМОНОВА, Наргиза СУЛАЙМОНОВА, ўқитувчилар.

Уч карра Олимпия чемпиони, тўққиз карра жаҳон чемпиони, ўн бир карра Европа ғолиби бўлган Ирина Роднина ҳозир американинг Лос-Анжелес шаҳрида яшайди. У ёққа 1990 йилда кетганди. Воқеа бундай бўлганди. Москвага Робин Казинс — олимпиада чемпиони, Лейк-Эррохед фигурали учишлар марказининг директори қўнғироқ қилиб бирга ишлашни таклиф қилади. Ирина ўйлаб ўтирмай рози бўлади. Шартнома тузилгач, у Америкага йўл олади. Ҳозир Лейк-Эрреходдаги фигурали учишлар марказининг таниқли мураббияси. Маоши ҳам яхши: йигирма дақиқалик машқлар — дарс 30 доллар туради. Иринанинг обрўси унинг тарбияланувчилари Радка Коварикова билан Рене Новотний бу йил жаҳон чемпионлари бўлгандан кейин яна ҳам ошиб кетди. Унинг икки фарзанди бор. Бири Саша Зайцев 16 ёшда. Иккинчиси Алёна 9 ёшда. Саша хоккей билан жуда қаттиқ боғланиб қолган. Алёна эса балетни севади.

РоднинаЛарнинг оиласи Лос-Анжелесга кам келади. Лейк Эррохедда яшашади. Икки машиналари бор: «Акура» ва «Исузу» русумли. Ҳар иккови Японияда ишланган. Французча овқатларни жуда яхши кўришади. — Москвани соғинаман, — дейди Ирина. — Америкада Москвадаги каби дўстларим, ўртоқларим йўқ.

Албатта бойлик, эркин яшаш инсон учун зарур. Лекин ўз она тупроғингда яшаш улардан афзал. Тўғри эмасми?..

КЛИНТОННИНГ БОЛАЛИК ХОТИРАЛАРИ

Мен улуғ кишилар ҳаёти билан қизиқаман. Биронта асарни қолдирмай ўқиб бораман. Айтишларича Американинг Президенти Билл Клинтон жанобларининг болалиги қийин кечган экан. Шу ростми?

Салим ЗОҲИДОВ, қурувчи.

Бу ҳақда Америкада чиқадиган «Гуд хаускипинг» журналига Президентнинг ўзи берган суҳбатдан билиб олса бўлади. У шу суҳбатда ўз болалиги ҳақида тўла ва аниқ айтиб ўтган.

Биллнинг отаси Уильям Блайт автомобиль фалокатида ҳалок бўлади. Бир неча муддат ўтиб Билл туғилади. Онаси Виржиния Келли Рожер Клинтонга турмушга чиқади. Сал эсини танигач Билл отаси ва онаси ўртасидаги жанжалларга аралашиб, онасини ҳимоя қилади. Билл Клинтоннинг хотирасида отаси Рожернинг онаси Виржиния Келлига қараб ўқ узгани мудҳиш манзара сифатида сақланиб қолади.

— «Мен бу воқеани худди у кеча бўлганидек хотирамда сақлаб қолганман, — дейди Билл Клинтон жаноблари суҳбатда, — ўқ менга тегиб кетиши мумкин эди. Рожер ёмон одам эмасди, шунчаки пиёниста эди. У бировга ёмонлик қилмасди, доим ўзидан ўзи норози бўлиб юрарди. Менинг отам йўқ эди, — деб давом этади у. — Мен ундан ибрат олиб ўссам қани эди! Афсуски у мен дунёга келгунимга қадар ҳаётдан кўз юмган. Ўгай отамни жуда яхши кўрар эдим... Лекин у менга жуда кам эътибор берарди. Бирга овга, балиқ тутишга, янги йил арчасига ёки Сент-Луисдаги бейсбол ўйинларига бирга борганимиз бармоқ билан санарли?!

Тақдир Билл Клинтонга кулиб боқди. Бугун у Америка Қўшма Штатлари Президенти сифатида тинчлик ва дўстлик учун, болаларнинг осойишталиги учун курашмоқда.

Толиб САЪДУЛЛАЕВ тайёрлади.

Бош муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ

Ўзбекистон Давлат телерадиокомпаниясининг Республикаси радиоси жамоаси «Тошкент» студияси Бош муҳарриятининг катта муҳаррири Асад Фозиловга рафиқаси **Фазилат ФОЗИЛОВАнинг** бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Биринчи Тошкент Давлат тиббиёт институти ректорати жарроҳлик-стоматология кафедраси доценти **Сабоҳат Убайдуллаевна БЎРИХОНОВАнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳуманинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Муассис: Тошкент шаҳар ҳокимлиги

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида рўйхатга олинган. Рўйхат сони ~ 10.

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, ГСП, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Телефонлар: хатлар ~ 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича~ 33-81-42

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки "Тошкент почтаси" шаҳар почта корхонасининг фойдаланиш бўлимига ~ 33-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Ҳажми ~ 2 босма табоқ. Офсет усулда чоп этилади. Қоғоз бичими - А-2. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Нашр кўрсаткичи - 64690.

"Шарқ" нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади.

Буюртма--Г-- 0495

•Босмага бериш вақти 11.30.

1 2 3 4 5 6.